גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לפני כל דבר — כולל שיעור תורה — צריך לחשוב ולתכנן
איזה דבר טוב יצא מזה לעם ישראל בכלל או ליהודי מסוים בפרט.
מי שחי בתחושה שהתורה קדמה, חושב לפני כל דבר שהוא עושה
איך הוא יועיל ללימוד התורה שלו, כולל לימוד תורה על מנת ללמד
— המחשבה הזו היא בבחינת "כל מעשיך יהיו לשם שמים".
אבל ההכרעה־ההלכה היא: "מחשבתן של ישראל קדמה".
לפני כל מעשה צריך לחשוב על טובת ישראל.

[מתוך השיעור "מחשבתן של ישראל"]

משפטים תשפ"ו

390 | שנה שמינית

משפטים ה'תשפ"ו

04 **"מחשבתן של ישראל"**
התבוננות בקדימת ישראל לתורה – מהשׂרש ועד ליישום
הכנעה־הבדלה־המתקה בקדימת ישראל לתורה

08 **לסדר את המציאות מחדש**
מאור עינים לפרשת משפטים
עבודת השופטים – המתקת הדין והמשכת הרחמים

14 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 580
מיום י"ג אלול תשפ"ד

15 **"הלא חי אני"**
עבודת ה' גם בזמני קטנות
שני טעמים לנפילה והדרך בחזרה

24 **התכללות היצרית**
יצר הסקרנות ויצר הפזיזות
רתימת היצרים לקדושה ומלחמת עמלק

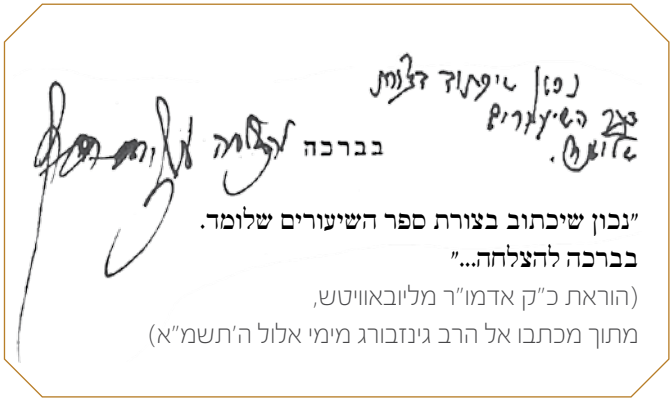
26 **הסיפור החסידי**
הדיבוק שלי
רבי ברוך מגארליץ

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
פריצת גבולות ואנטי, מאיזה חומש מתחילים ללמוד וברכה למסיבת סידור

29 כַּאֲשֶׁר לִיקָּחִים
"וַרְפֵּא יְרַפֵּא"
רָזִי יְסֵפֵר לָנוּ מָה עוֹשִׂים כְּשֶׁחוֹלִים – הוֹלְכִים לְרוֹפֵא אוֹ מִתְפַּלְלִים לָהּ'?

העלון מופק ע"י עמותת **אוהבים להיות יהודים**.
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד. בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום, מנוחה ושמחה, לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

ארבעה שיעורים בגליון השבוע: שיעור על **קדימת ישראל לתורה**, **מאור עינים** לפרשת משפטים, שיעור על **עבודת ה' בזמני קטנות** ושיעור קצר על **יצר הסקרנות ויצר הפזיזות**.

השיעור הראשון – "**מחשבתן של ישראל**" – הוא חלק משיעור יפהפה שניתן לבנות צעירות בשבת האחרונה. הוא מעמיק ביסוד היסודות של החסידות, **קדימת ישראל לכל דבר**, והופך אותו לתהליך של עבודה שמגיעה אל השרש העליון ומבטאת אותו במחשבה על ישראל לפני כל דבר. **אל תפספסו את ההערה העמוקה בסיום השיעור**.

השיעור השני – **לסדר את המציאות מחדש** – הוא לימוד במאור עינים על הפרשה, שמגלה את **עומק תפקידם של השופטים** ומדרבן כל אחד מאתנו לעשות סדר אמתי בחיים.

השיעור השלישי – "**הלא חי אני**" – הוא בעצם '**תשלומין**' לגליון הקודם, שעוסק בתורה נוספת ממאור עינים יתרו. זהו שיעור עיקרי שנוגע מכיוון נוסף ביסוד עיקרי החוזר שוב ושוב במאור עינים – **עבודת ה' בקטנות**. מתוך התבוננות בכך שהנפילות מתוכננות וה' נמצא בתוכן, וההכרה ש"הלא חי אני" וה' הוא חיי, **ניתן לעבוד את ה' בכל נפילה ולקום** ממנה למעלה גבוהה יותר.

בשיעור הרביעי – **התכללות היצרים** – יש חזרה לנושא **יצר הסקרנות** (בעקבות בקשה מדמות עלומה – כדי שתסקרנו...), שנידון בשיעורים בעבר, אליו נוסף גם **יצר הפזיזות**, באווירת הגליונות האחרונים.

השבוע כמעט לכל השיעורים יש **מהדורות מורחבות**, עם הוספות חשובות, שנשלחות ברשימת התפוצה. אם אתם עוד לא שם – כדאי לכם להרשם (**פרטים בגב הגליון**).

שבת שלום ומבורך

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת תרומה הבעל"ט:

נ"ך יומי – יונה פרקים א־ד, **מיכה** פרק א־ג; **משנה – זבחים** פרק א.

הגליון מוקדש לזכות החתן והכלה **יוחאי** ו**מלכה שמחה** שי' **ברד** לרגל בואם בברית הנישואין - **כ"ו שבט**

השיעור מוקדש לע"נ
עמרם בן דוד ועישה הכהן.
נלב"ע **כ"ד שבט** תשס"ז

שיעור

התבוננות בקדימת ישראל לתורה – מהשרש עד ליישום

"מחשבתן של ישראל"

קיצור מהלך השיעור

בליל שבת האחרון זכו בנות כתה ח' מבית הספר יעלת חן בירושלים לשיעור ארוך ועמוק בבית הרב על **מתן תורה וסוד הדבור**. מתוך היריעה הרחבה מובא כאן פרק אחד, העוסק ביסוד היסודות של החסידות – **הקדימה העצמית של ישראל**, מקבלי התורה, גם **לתורה עצמה**. מאמר חז"ל **"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"** מתפרש כאן בפירושים שונים, המוסיפים לפשט שלו גם 'עבודה' יום־יומית, ומשלימים תהליך של **הכנעה־הבדלה־המתקה**.

"אנכי הוי'"

שבת שלום. אנחנו בשבת של מתן תורה, פרשת יתרו. חז"ל אומרים ש"לכולי עלמא בשבת נתנה תורה"[א]. יש מחלוקת בין רבי יוסי ורבנן האם משה הוסיף יום אחד מדעתו, ואז מתן תורה היה ב־ז' סיון, או שלא הוסיף, ומתן תורה היה ב־ו' סיון, אבל "לכולי עלמא בשבת נתנה תורה". מובן שיש קשר עצמי בין שבת למתן תורה, והכי מתאים לעסוק בקבלת התורה בשבת.

הדבור הראשון של ה' לישראל הוא "אנכי הוי'"[ב]. על "אנכי" כתוב שהוא "אנכי מי שאנכי, דלא אתרמיז בשום אות ובשום קוץ"[ג], עצמות ה' ממש, למעלה משם הוי' — "אני הוי' הוא שמי"[ד]. אף על פי כן, באופן נושא הפכים, אותו "אנכי" שלא אתרמיז בשום קוץ, מתגלה כ"אנכי הוי'" — מתלבש ומופיע בתוך שם הוי' ב"ה.

"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"

יש מאמר חז"ל ידוע, שמצוטט הרבה בחסידות, "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"[ה]. המשמעות הפשוטה היא ש"מחשבתן

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. כ' שבט, שבת יתרו תשפ"ו – כפ"ח.

א שבת פו, ב.

ב שמות כ, ב.

ג זהר ח"א קסז, ב (וראב"ע בראשית כז, יט). וראה זהר ח"ג יא, א.

ד ישעיה מב, ח.

ה בראשית רבה א, ד.

של ישראל" קדמה גם לשבעת הדברים שכתוב עליהם שקדמו לעולם[ו]. "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים"[ז], "ועמך כֻּלם צדיקים"[ח] — עוד לפני שה' ברא שום דבר הוא צפה את התענוג שיהיה לו מנשמות ישראל בגופים בעולם הזה[ט]. שגם במצב של "חשך יכסה ארץ" אנחנו נעבוד אותו, נעשה לו נחת. המחשבה הזו קדמה לכל דבר — גם לתורה הקדומה, עליה נאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"[י].

> עוד לפני שה' ברא שום דבר הוא צפה את התענוג שיהיה לו מנשמות ישראל בגופים בעולם הזה. שגם במצב של "חשך יכסה ארץ" אנחנו נעבוד אותו, נעשה לו נחת

אבל אפשר לפרש בעוד אופן את "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר": אפשר לפרש ש"מחשבתן של ישראל" היינו מה שישראל חושבים ו"כל דבר" הוא במובן של כל דבור. על הדבור, המלכות (עולם הדבור[יב]), כתוב "כל הנחלים הולכים אל הים"[יג], כל כחות הנפש מתבטאים בדבור. לכל אחד מישראל יש עשרה דבורים — עשרת הדברות — שמבטאים כל אחת מעשר הספירות, עשרת כחות הנפש, שלו. יש דבור שמבטא־מגלה את הכתר, דבור שמבטא־מגלה את החכמה וכו'[יד]. לכל דבור קודמת מחשבה — "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר". גם כהמשך לפירוש הפשוט, המשמעות תהיה עם דגש על כך ש"מחשבתן של ישראל" ש"קדמה לכל דבר" קדמה בפרט לכל עשרת הדברים, עשרת הדברות של מתן תורה.

ורמז מובהק: "**מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר**" עולה בדיוק **אנכי** פעמים **הוי'**[טו], ראשית התגלות ה' לישראל בעשרת הדברות, כנ"ל (ורמז נוסף: ממוצע 7 האותיות שבתוך התבות "מ**חשבת**ן של **ישרא**ל" הוא "**אנכי הוי' אלהיך**"[טז])! ובהמשך ל"לכולי עלמא בשבת נתנה תורה" — המספר הזה הוא גם ג"פ **שבת**.

"יעמדו יחדו"

נוסיף עומק ברמז האחרון: ידועה המחלוקת[יז] של בית שמאי ובית הלל אם "שמים קדמו", כדעת בית שמאי, לפי הפסוק הראשון בתורה, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", או "ארץ קדמה", כדעת בית הלל, לפי הפסוק הראשון של הספור השני של מעשה בראשית, "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות הוי' אלהים ארץ ושמים"[יח]. יש גם דעה שלישית, של חכמים, ששמים וארץ נבראו כאחד, לפי הפסוק "אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים [עד כאן קדימת ארץ לשמים, לפי הסדר

ו ראה פסחים נד, א; תנחומא נשא יט; תנדב"א פל"א (ובמדרש שבהערה הקודמת ששה דברים).

ז ע"פ בראשית רבה ח, ג־ד.

ח ישעיה ס, כא.

ט ראה עמק המלך ש"א פ"ג; מדל"י הערות וציונים ח וש"נ; קדושת לוי וארא ד"ה "או יאמר והבאתי אתכם אל הארץ".

י ישעיה ס, ב.

יא זהר ח"ב קסא, א.

יב ראה תקו"ד יז, א ("פתח אליהו").

יג קהלת א, ז.

יד בהמשך השיעור – שטרם פורסם – נתבאר פרצוף של עשר משמעויות בשער **דבר**, כנגד עשרת הדברות, ועוד מבנה של עשרה דבורים אלקיים שבפרשת עשרת הדברות (קריאת התורה של חג השבועות).

טו רק "**מחשבתן של ישראל קדמה**" (כפי שמצוטט בהרבה מקומות) עולה 1820, **סוד** פעמים **הוי'**, מספר שמות הוי' בכל התורה כולה! "**לכל דבר**", 286, מוסיף (ל־**נכ** פעמים **הוי'**) עוד **א־י** פעמים **הוי'** ומשלים ל־**אנכי** פעמים **הוי'**, כבפנים.

טז ועוד: ממוצע שלש התבות "**מחשבתן של ישראל**" (1671) הוא 557, פתיחת כל אחד מעשרת הדברות – **אנכי**, **לא**, **לא**, **זכור**, **כבד**, **לא**, **לא**, **לא**, **לא**! ועוד רמז מכוון: "**וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר**" (פסוק הכותרת שמעל לעשרת הדברות, סוד "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר", גם לתורה הקדומה, כנ"ל) עולה **ישראל קדמו לתורה**!

יז חגיגה יב, א; בראשית רבה א, טו.

יח בראשית ב, ד.

של 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני'[יט], וכדעת בית הלל, המקדים שמאל־ארץ לימין־שמים במחשבה כדי לקיים בפועל 'לאכללא שמאלא בימינא'[כ], דהיינו] קֹרא אני אליהם יעמדו יחדו"[כא].

בחסידות[כב] ברור שהדעה של בית הלל, "ארץ קדמה", יותר גבוהה מדעת בית שמאי, "שמים קדמו" (בסוד "סוף מעשה [ארץ] במחשבה תחלה"[כג]). אבל לגבי הדעה השלישית יש שתי שיטות[כד], האם היא ממוצע ביניהם — למטה מ"ארץ קדמה" ומעל "שמים קדמו" — או שהיא שרש יותר גבוה, בעצמות, שם אין שום הבדל וקדימה בין ארץ ושמים. השיטה של רבי אייזיק מהומיל, בכמה מקומות[כה], היא ש"יעמדו יחדו", דעת חכמים, הוא למעלה משתי הדעות של ב"ש וב"ה.

"מחשבתן של ישראל" היינו שישראל הם החושבים את ה"אנכי הוי'" – כביכול אנחנו אלו ש'חושבים' בתוך ה' את מחשבת התורה

"ארץ" היינו כנסת ישראל, "ארץ חפץ"[כו], ואילו "שמים" היינו התורה, תורה "מן השמים", כמו לקראת סיום פרשת מתן תורה, "אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם"[כז]. ב"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" ברור שישראל (ארץ) קודמים לתורה (שמים), אבל לפי הרמז ש"**מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר**" עולה **אנכי** פעמים **הוי'** נסביר כמו השיטה של רבי אייזיק, שיש שרש בו הם "יעמדו יחדו" — "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"[כח] ממש בעצמות. ב"אנכי הוי'" ה"אנכי" הוא עצמות ה' ו"הוי'" הוא התורה ("תורת הוי'"[כט]). אבל "מחשבתן של ישראל" היינו שישראל הם החושבים את ה"אנכי הוי'" — כביכול אנחנו אלו ש'חושבים' בתוך ה' את מחשבת התורה. בתוך "אנכי" — "אנכי מי שאנכי"[ל], כנ"ל — יש את ה'אני', את ישראל שחושב, ו"מחשבתן של ישראל" היא התורה, כפי שאנחנו 'חושבים' אותה בתוך ה' כביכול (דהיינו שרש התורה שבעל פה שמעל לתורה שבכתב שנתנה מן השמים, בסוד "חביבין עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה"[לא], מעלת ניסוך המים על ניסוך היין[לב], סוד "ארץ קדמה" שבתוך ה"יעמדו יחדו", וכנ"ל שתחלת הפסוק הוא "**אף** [העולה **אנכי**] ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים", ודוק).

לחשוב על ישראל לפני כל דבר

אפשר להציע פירוש שלישי ל"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר":

לפני כל דבר — כולל שיעור תורה — צריך לחשוב ולתכנן איזה דבר טוב יצא מזה לעם ישראל בכלל או ליהודי מסוים בפרט. מי שחי בתחושה שהתורה קדמה ("שמים קדמו") חושב לפני כל דבר שהוא עושה איך הוא יועיל

יט שה"ש ב, ו.

כ ראה זהר ח"ג קעו, א; קעח, א.

כא ישעיה מח, יג. ורמז המתאים למבואר בפנים בסמוך: "**אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו**" עולה "**מחשבתן של ישראל**"!

כב ראה לדוגמה לקו"ת צו טו, ד; אוה"ת בראשית ח"ג עמ' 976.

כג פיוט "לכה דודי".

כד ראה פלה"ר בראשית ד"ה "בראשית ברא" הד'; פלה"ר ויקרא דרושי פסח ד"ה "הפך ים ליבשה" (תר"א); פלה"ר מאמרים לחדש תשרי דרושי שמע"צ ד"ה "ביום השמיני עצרת" (תר"ד).

כה ראה חנה אריאל ס"פ שופטים ד"ה "למען יאריך ימים על ממלכתו". נתבאר בש"פ כי תצא (נדפס בגליון כי תבוא) תשפ"ב.

כו מלאכי ג, יב.

כז שמות כ, יח.

כח ע"פ זהר ח"ג עג, א. ראה אדיר במרום לא, א.

כט שמות יג, ט.

ל "**אנכי מי שאנכי**" ועוד **ישראל** עולה **אחד** פעמים **אנכי** – בדיוק חצי מ"**מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר**" (כנ"ל בפנים)!

לא ע"פ ע"ז לה, א (וברש"י).

לב לקו"ת דרושים לסוכות ושמ"ע פ, ב. וראה השמטות זהר ח"ג סימן יד (שט, א).

ללימוד התורה שלו (כולל גם "תורת חסד"[לג], לימוד תורה על מנת ללמד[לד]). המחשבה הזו היא בבחינת "כל מעשיך יהיו לשם שמים"[לה], לשם ה"תורה מן השמים", כנ"ל. אבל ההכרעה־ההלכה ש"מחשבתן של ישראל קדמה" ("ארץ קדמה", שבתוך ה"יעמדו יחדו" כנ"ל, ששם אין בחינה של "שמים קדמו", שם אין מעל למלכות, כמבואר בדא"ח[לו]), ולפני כל מעשה צריך לחשוב על טובת ישראל, היא כבר בבחינת "בכל דרכיך דעהו"[לז] (הגבוהה יותר, כמבואר בחסידות[לח]), משום שבכל דבר פוגשים את ה' עצמו — את ה"חלק אלוה ממעל ממש"[לט] (מבחינת "אנכי") שיש בכל יהודי.

ההכרעה־ההלכה שלפני כל מעשה צריך לחשוב על טובת ישראל היא בבחינת "בכל דרכיך דעהו", משום שבכל דבר פוגשים את ה' עצמו – את ה"חלק אלוה ממעל ממש" שיש בכל יהודי

שלשת הפירושים של "מחשבתן של ישראל" — המחשבה של ה' על ישראל, המחשבה של ישראל עצמם (על ה' ותורתו), המחשבה (של כל אחד) על ישראל — הם בסוד הכנעה־הבדלה־המתקה[מ]: מחשבת ה' על ישראל בבריאת העולם היא בבחינת הכנעה — כאשר ה' בענוותנותו נמלך בישראל על כל דבר (והכרה זו מעוררת באדם הכנעה מול האחריות הגדולה שמוטלת עליו, וגם הכרה ש'אין על מה להתלונן', שהרי כל מה שנעשה הוא לפי עצתו הקדומה[מא]; המחשבה של ישראל — על הדבר הנשגב ביותר, "אנכי הוי'" — היא בבחינת הבדלה; המחשבה והכוונה שכל דבר בחיי האדם יהיה לשם כל ישראל — לטובת ישראל בגלוי ממש — היא המתקה, כמובן.

עד כאן. שנזכה לקבל את התורה, להפנים את כל הדברים ולגלות את "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר". שבת שלום!

לג משלי לא, כו.

לד סוכה מט, ב.

לה אבות פ"ב מי"ב.

לו ראה פלה"ר שה"ש ד"ה "קול דודי" הב' (עמ' 54).

לז משלי ג, ו.

לח ראה לקו"ש ח"ג תרומה ס"ו, ויקהל ס"ד; ח"י וישלח ס"ו; תשובת השנה מאמר "בכל דרכיך דעהו" פ"ג ומודעות טבעית ביאור ד (עמ' קעא ואילך, וראה שם גם בהפניות נוספות) למאמר "גולה וגאולה" (וראה גם הטבע היהודי עמ' רג).

לט תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

מ כש"ט (קה"ת) כח.

מא בעצם, בכל הנבראים יש בחינה מסוימת כזו, שהרי "כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו לצביונן נבראו' שנאמר 'ויכֻלו השמים והארץ וכל צבאם', אל תקרי 'צבאם' אלא 'צביונם'" (ר"ה יא, א), ופרש רש"י "שאלם אם חפצין להבראות ואמרו הן". אכן, ודאי יש בכך מדרגות שונות בנבראים (החל מהחלוקה הכללית של דצח"מ), בחירה מצומצמת בתוך מסגרת המציאות, ואילו אצל ישראל – בעלי הבחירה החפשית בעולם הזה (לקו"ת אמור לח, ב) – יש בשרש בחירה חפשית לגמרי, הקודמת לכל ציור או מסגרת של העולם ובוחרת קצת לציירו. לכן דווקא ישראל נקראו "צבאות הוי'" (שמות יב, מא), שבצביונם־רצונם להדמות לה' ממש ("אני אמרתי אלהים אתם" ממש). "לצביונם נבראו" נלמד מפסוק של יום השבת, השייך דווקא לישראל, שהרי על שאר הנבראים נאמר "לא ישבֹּתו" (בראשית ח, כב) ו"גוי ששבת חייב מיתה" (סנהדרין נח, ב). דווקא כאשר מגיעים ישראל לשבת מנוחה, בה "כל מלאכתך עשויה" (רש"י לשמות כ, ט עפ"י מכילתא), אזי הזמן להתבונן ולזכור, "זכור את יום השבת" (שמות כ, ח), שרק אני קבעתי את גורלי – בכך יש עליה מההכנעה והשפלות של ימות החול, בה מורגשת רק מציאות שפלות האדם מול רוממות א־ל, לבטול במציאות של שבת, עליה מדוד למשה, וד"ל.

ולתוספת העמקה: מהכינוי "צבאות הוי'" בא השם הקדוש "הוי' צבאות", שם הנצח (פרדס רמונים ש"כ פי"ב), "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם", ממה שהוא עצמו בחר וקבע את גורלו, "כי לא אדם הוא להנחם" (שמואל־א טו, כט). יסוד הבחירה החפשית של ישראל הוא ה"אדם" שבהם, "אתם קרויים 'אדם'" (יבמות סא, א), שביכולתו להנחם־להתחרט (יסוד התשובה, חרטה על העבר וקבלה לעתיד), ואילו ה"לא אדם" שבהם הוא ה"במי נמלך", הרצון־הציון המוחלט שלהם שקדם לכל (ונוגע לכל פרטי מה שיעבור על האדם מבריאת העולם ועד לתחית המתים), שעליו לא מתחרטים לעולם, "לא אדם הוא להנחם", וד"ל.

שיעור

מאור עינים לפרשת משפטים

לסדר את המציאות מחדש

קיצור מהלך השיעור

במאור עינים על פרשת השבוע מתבארת בעומק **העבודה הפנימית של השופטים – לסדר מחדש את המציאות**. כל קלקול במציאות הוא **שיבוש הסדר האלקי הטוב**, **על ידי הרשעים** קטני־המוחין, ועל השופט להיות בר־דעת ו**להעלות את הכל לשרשו** ולסדר מחדש את צירופי האותיות והמשפטים במציאות. העבודה הזו של **המתקת המשפטים** – הנדרשת לנו מאד כאשר חושבים על **תיקון מערכת המשפט** – מתבארת כאן לעומק, לרוחב ולאורך.

"תשים לפניהם"

ואלה המשפטים וגו'. ותרגם אונקלוס ואילין דיניא די תסדר קדמיהון. והוא צריך ביאור מה ענין תשים לתרגמו תסדר. בשלמא למה שאמרו רז"ל (סנהדרין ז:) תשים הוא כלי הדיינים, שייך בהם לשון שימה. אבל ענין הסידור לא נכלל בפירוש תשים, והוי ליה למימר די תשוי קדמיהון.

בהמשך ישיר לפרשת יתרו, בה מינוי הדיינים ומתן תורה, נאמר "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"[א] — "'ואלה' מוסיף על הראשונים"[ב]. בפשטות, המלה "תשים" מכוונת ל"המשפטים" — משה צריך לשים את המשפטים לפני הדיינים שהוא ממנה בעצת יתרו. מכיון שהמלה "תשים" מתאימה בפשטות למשהו ממשי, אחת מדרשות חז"ל שהיא מכוונת לכלי הדיינים שמשמשים את השופטים. אמנם, אונקלוס תרגם את "תשים" כ"תסדר" (תרגום שאינו התרגום המילולי הרגיל), ועל כך שואל המאור עינים — מהו עניין הסדר לשימת המשפטים?

בכלל, בעוד שבנגלה שבתורה פרשת משפטים נקראת "פרשת דינים", והדיינים צריכים לנהוג במדת הדין, על פי פנימיות "משפט — רחמי"[ג] ותפקיד הדיינים — עליהם אנו מתפללים "השיבה שופטינו כבראשונה"[ד] — בסופו של דבר הוא להמתיק את הדינים,

---

נערך ע"י איתיאל גלעדי. אור לי"ז שבט פ"ו – כפ"ח.

א שמות כא, א.

ב שמות רבה ל, ג.

ג ע"פ הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו").

ד תפלת שמו"ע.

להפוך את הדינים לרחמים. בעלי הדינים באים לפני הדיינים מתוך מריבה, בקטנות מוחין ומלאי דינים, וכאשר הדיינים דנים דין אמת לאמתו שני בעלי הדין יוצאים מלפניהם שמחים ומרוצים, במצב של גדלות מוחין, לאחר שנמתקו הדינים בשרשם ונהפכו לרחמים[ה]. לכך יהיה מכוון ההסבר של "תשים" לתרגום אונקלוס.

"כלי הדיינים"

אך עוד קודם לכן, בהשראת הדברים, יש לתת פירוש פנימי וממותק, כדרך החסידות, ל"כלי הדיינים", שבפשט הם כלים 'קשים' המשמשים לדיינים — מקל (למכת מרדות), רצועה (למלקות דאורייתא), שופר (לנידוי) וסנדל (לחליצה):

המקל הוא "מקל נעם"[ז] (מקל **הנוטה** להקל[ח]) של "דרכיה דרכי נעם"[ט]. הרצועה היא רצועה של תפילין, שכתוב[י] שהיא "חבלי עבותות אהבה"[יא] לקשר את האדם לקב"ה (וגם הדיינים מתעטפים בטלית וגם מתעטרים בתפילין כשהם יושבים לדין[יב]). השופר נועד לעורר לתשובה, כמו שופר ראש השנה, עד שנזכה לקיבוץ גלויות בכח השופר הגדול — "ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האֹבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים"[יג]. הסנדל רומז למלאך־השר של עולם העשיה (סנדלפון, המכונה סנד"ל)[יד], עולם התיקון והשכלול[טו] — תפקיד הדיין לעשות צדק במציאות ולתקן את עולם העשיה (וכדי ללכת בעולם הממשי זקוקים לסנדלים — אי אפשר ללכת יחפים[טז]).

בעלי הדינים באים לפני הדיינים מתוך מריבה, בקטנות מוחין ומלאי דינים, וכאשר הדיינים דנים דין אמת לאמתו שני בעלי הדין יוצאים מלפניהם שמחים ומרוצים, במצב של גדלות מוחין

לפי ההסבר הפנימי־הממתיק אפשר להקביל את ארבעת הכלים גם כנגד אותיות שם הוי' ב"ה: "מקל נעם" של "דרכיה דרכי נעם" הוא מהות "תורת חיים"[יז], "אורייתא מחכמה נפקת"[יח] כנגד ה־י שבשם (כאשר "נעם" היינו התכללות אמא עילאה[יט] באבא עילאה, סוד "הבן בחכמה"[כ]). תפילין כנגד מוחין דאמא, **ה** עילאה שבשם[כא] (כשרצועת התפילין ממתיקה את ה"רצועה לאלקאה", "מינה דינין מתערין"[כב] של הבינה)[כג]. שופר הוא בחינת תפארת[כד] (סוד

ה ראה גם **מעין גנים** ח"ב משפטים.

ו ובדרך רמז: בכלי הדיינים **מקל רצועה שופר סנדל** הר"ת עולים 600 (המתקת **פר־שך** דינים, מספר האותיות ב־**קך** צרופי שם אלהים, כנודע) ושאר האותיות עולות 671, א־**דני** במילוי (בסוד "**דינא** דמלכותא **דינא**", המתקה מדינא קשיא לדינא רפיא ומדינא רפיא להמתקה גמורה), וד"ל.

ז ע"פ זכריה יא, ז.

ח וראה פסחים נב, ב.

ט משלי ג, יז. ד

י כד הקמח ערך 'תפלין'. וראה מדרש תהלים פ"ב.

יא ע"פ הושע יא, ד ("בחבלי אדם אמשכם, בעבתות אהבה").

יב וראה באריכות **בעתה אחישנה** פ"ד (עמ' קצז ואילך).

יג ישעיה כז, יג.

יד ראה שערי גן עדן שער האותיות אות א' פתח ו' דרך ד (לה, ב). ביאוה"ד וישב כג, סע"ד ואילך.

טו עולם הבריאה הוא בריאה יש מאין, עולם היצירה הוא יצירת יש מיש ועולם העשיה הוא שכלול ותיקון היש (**סוד ה' ליראיו** ש"ב פ"א).

טז בעולם הבריאה הכל הוא בגדר אפשריות המציאות בלבד (ואין כל מחשבה על סנדל וכיו"ב), בעולם היצירה אפשר ללכת יחף משום שאין בו מוקשים סמוים שיש להזהר מהם (שני היצרים המתעמתים זה עם זה גלויים לעין), אבל בעולם העשיה ש"רובו רע" צריכים שמירה על הרגלים הדורכות על קרקע המציאות של עלמא דשיקרא.

יז ברכת "שים שלום".

יח זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

יט ראה פע"ח שער השבת פכ"ד.

כ ספר יצירה פ"א מ"ד.

כא פע"ח שער הציצית פ"ו.

כב זהר ח"ב קעה, ב; ע"ח שי"ג פ"ח; שם שי"ד פ"ב.

כג קדימת המכת מרדות דרבנן בחכמה למלקות דאורייתא בבינה היא בסוד "חביבין עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה" (במדבר רבה יד, ד), כמבואר בדא"ח (לקו"ת דרושים לסוכות ושמ"ע פ, ב).

כד בפרט שופר הוא כינוי ליסוד אמא (ראה פע"ח שער

"שופריה דיעקב"), **ו** שבשם (כמו ב"וכל העם רֹאים את הקולת [**י**] ואת הלפידֹם [**ה**] ואת קול השֹפר [**ו**] ואת ההר עשן [**ה**]"[כה]). סנדל, שר עולם העשיה, כנגד **ה** תתאה, כפשוט.

י מקל
ה רצועה
ו שופר
ה סנדל

מקור הדינים – צירופים שליליים

אכן הן אמת נודע מה שאמרו רז"ל בראשית ברא וגו' בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראים ראשית תבואתו; ואורייתא וקוב"ה וישראל כולא חד, שישראל מתאחדין בהקב"ה על ידי התורה. כי הנה כל התורה היא צירופי אותיות, ואיתא בספר יצירה (פ"ב) קבען בפה, שקבע הקב"ה צירופי אותיות התורה בפה כל אחד ואחד מישראל, להטותם לכל אשר יחפוץ.

במקור "מפי עליון לא תצא הרעות", והמציאות השלילית היא היפוך ובלבול של הצירופים המקוריים. ממילא, העבודה הנדרשת היא (לא המתקת דינים 'לפנים משורת הדין', כנגד הטבע של העולם, אלא) החזרת הסדר הנכון המקורי

וזהו מאמר רז"ל (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין וכו'. וצריך להבין, מי נתן כח לרשעים שיוכלו לאבד את העולם. אך עם מאמרינו יובן, כי הצירופי אותיות נמסרו לישראל, והרשע מהפך צירופי אותיות מטוב לרע. וזהו פגם גדול, שמכריח את המלך להתלבש בצירופי אותיות הרע, כי מפי עליון לא תצא הרעות, רק אדרבה הטוב, אמנם מכיון שנעשה הכל על ידי צירופי אותיות, והרשעים מהפכים הצירופים מטוב לרע ח"ו.

וזהו מה שכתוב בתורה קללות, בתורת כהנים ובמשנה תורה. ולכאורה הוא דבר נפלא, הלא התורה כתיב בה (משלי ג, יז) דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ואיך יהיה כל כך קללות ח"ו כתובים בה. אמנם יובן עם מה שכתבתי, שבאמת הם הכל ברכות למקיימי התורה, אך לעוברי רצונו הם מהפכים הצירופים ונעשה אצלם בחינת קללה. וכמו שאמר הכתוב (ויקרא כו, טו) ואם בחוקותי תמאסו אז והבאתי וגו', כי על ידי רשעת הרשעים הם גורמים שיתהפך הצירוף מברכה לקללה ח"ו.

אחד מיסודות תורת הבעל שם טוב הוא כחו של הצדיק להפוך צירוף שלילי לחיובי — להפוך את ה־**צרה** ל־**צהר** ו־**רצה**[כו] — וכך להמתיק את הדין ולחולל נסים במציאות (עד ל"מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק"[כז]). בתורה הזו מודגש שהכח הזה הולך לשני הכיוונים. במקור "מפי עליון לא תצא הרעות"[כח], והמציאות השלילית היא היפוך ובלבול של הצירופים המקוריים (כלומר, היה מי שהפך את ה־**רצה** וה־**צהר** ל־**צרה**). ממילא, העבודה הנדרשת היא (לא המתקת דינים 'לפנים משורת הדין', כנגד הטבע של העולם, אלא) החזרת הסדר הנכון המקורי. זוהי, כפי שיוסבר, עבודת השופטים — להחזיר את הכל להיות "כמשפט הראשון"[כט] (עד שיתקיים "ונבנתה עיר על תלה וארמון על משפטו ישב"[ל]). כך מובנים ביאורי החסידות,

---

השופר פ"א) והוא מסתיים בתפארת ז"א (ע"ח שער הכללים פרקים י־יא ובכ"מ), בסוד "ולבבו יבין ושב [בבינה] **ורפא** לו [בת**פארת**]" (ישעיה ו, י).

כה שמות כ, טו. וראה **מעין גנים** יתרו.

כו ראה הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אותיות ג ו־ט, וש"נ.

כז תענית כה, א.

כח איכה ג, לח. ובתרגום הפסוק כתוב שהטוב יוצא מפורש מפי ה' והרע רק כבת קול רומזת. בת קול היא סוד "הד **הרים**" (יחזקאל ז, ז), **הרהורין** בישין של הרשע הנאחז בהד, האור החוזר של הקול האלקי, ומשנה את הצירוף לרע, וד"ל.

כט בראשית מ, יג.

ל ירמיה ל, יח. התרגום של "כמשפט הראשון" הוא "כהלכתא קדמאה" (וראה תו"א עה, ג ולקו"ת דברים א, ב) – הסדר הוא סוד ההלכה (כהלכה פירושו כסדר

שמגלים את הברכות הסמויות בתוך הקללות[לא], ועוד יותר — כאשר אדמו"ר הזקן קרא את הקללות לא נשמעו בהן קללות כלל[לב], משום שכל צירופי אותיות התורה[לג] נשמעו בסדרם המקורי[לד].

דיין כזה מסוגל לזהות את נקודות האמת בטענות בעלי הדינים, לעשות בהן סדר, וכך לשרטט מהן תמונה בהירה, מאירה וממותקת

להעלות את המשפטים לדעת

והנה איתא בגמרא (ברכות ה.) **איזהו יסורין של אהבה, חד אמר כל שאין בהן ביטול תורה, וחד אמר אידי ואידי יסורין של אהבה הן שנאמר את אשר יאהב ה' יוכיח; יכול אפילו לא קבלן מאהבה, ת"ל אם תשים אשם נפשו, מה אשם לדעת וכו'. ויובן עם מה שכתבנו. כי הרשעים מהפכין הצירוף מטוב לרע וליסורין ח"ו, והיסורין מכפרין עוונותיו, ויכול הוא הצירוף שיתהפך בחומר חותם ויתיצב כמו לבוש ברכה ושלום טובה וחיים. לזה אמר יכול אפילו לא קיבלם מאהבה, ת"ל כו' אף יסורין לדעת. ועל פי דרכינו כיוונו בזה רמז גדול, שהצירופי אותיות הנ"ל שרשם הוא בדעת. וכן אמרו רז"ל (ברכות נה.) בלשון זה, יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו וכו', שהצירופים הם בדעת. ולכן צריך להגביה היסורין עד הדעת, ושם יתהפך הצירוף כמקדם שהיה הצירוף ברכה וטוב. רק שבחטאו קלקל השורה והיפך הצינורות, וכשיתכפר לו ע"י יסורין יחזור הצירוף לאיתנו.**

וזהו ואלה המשפטים אשר תשים וגו'. פי' תשים המשפטים והדינין לדעת, כמ"ש גבי אשם אם תשים אשם נפשו, שמשם למדו רז"ל מה אשם לדעת אף יסורין לדעת, והנה כן הוא הפירוש תשים שתשים לדעת העליון כל המשפטים והדינין ח"ו, ואז יתהפכו הצירופים מרע לטוב. וזהו שתרגם אונקלוס ואילין דינייא די תסדר קדמיהון, פירוש כמו שהיה מקדם כסדרן, והיו הצירופים סימן ברכה לישראל, כך עתה אחר שנתהפכו על ידי רשעת הרשעים מכל מקום ע"י היסורין נתכפרו עוונותיהם וחזרו הצירופים לאיתנם הראשון. והבן.

שינוי הצירוף הוא בכח הדעת — "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ"[לה]. על בצלאל אומר ה' "ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה"[לו] ורש"י שם מפרש שהדעת היא "**רוח הקדש**", העולה בגימטריא "**משפט צדק**"[לז] — זו הדעת לה זקוקים השופטים כדי לקיים "ושפטו את העם משפט צדק"[לח].

על כל שופט להיות בר־דעת, במוחין דגדלות, שמסוגל להעלות את הדינים־המשפטים־היסורים מהדעת־דקטנות (דעת תחתון) של בעלי הדינים אל הדעת־דגדלות של התורה (דעת עליון, דעת תורה) — "תשים המשפטים

הנכון). ממילא, "תסדר קדמיהון" היינו הלכה למעשה. **סדר הנכון** ועוד **הלכה למשה מסיני** עולה 1000, סוד אלף אורות של מתן תורה ("כמשפט הראשון", לפני שנטלו בחטא העגל), ודוק.

לא ראה לקו"ת בחקתי ד"ה "בשבתי לכם".

לב לוח "היום יום" י"ז אלול.

לג **תורה צרופי אותיות** (כנ"ל בלשון המאור עינים, שכל התורה היא צרופי אותיות) עולה 1820 (**סוד** פעמים **הוי**', מספר הופעות שם הוי' בתורה)!

לד בעומק יותר, למרות שגם אמירה וגם דבור יכולים להיות גם בפה וגם בלב (ראה ספר השרשים לרד"ק שרש **דבר**), עיקר ה"קבען בפה" הוא בעשרה **מאמרות** (של הבריאה), שהרשעים יכולים להטות־**להמיר** מטוב לרע חלילה, בעוד הדבור (של עשרת הדברות, דבור התורה) הוא ברור ובלתי משתנה (בהיותו עצמי, כמבואר בשיעור שבת יתרו השתא, בחלק שטרם נתפרסם), וגם כשהוא קשה (כעצם) הריהו הוא טוב (ועל כן "דברים היוצאים מן הלב" דרך הפה גם "נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם" בתיקון, ואכמ"ל.

לה וראה סנהדרין סט, ב שבצלאל נדרש להיות "איש", בר־דעת בגיל מצוות, בעת עשיית המשכן (וגם לפי הדעות שהיה בן **יב** שנים הרי היה כבר בגדר "**מופלא** [בגימטריא **זקן**!] הסמוך לאיש" ודעתו הספיקה לענין).

לו שמות לא, ג.

לז תמונת האותיות דף רמ. ועיין **שלשה כתרים** מאמר "ממון המוטל בספק".

לח דברים טז, יח.

בעלי הדינים טוענים טענות מתוך קטנות מוחין, שלמאזין מבחוץ נשמעים כחסרי משמעות (ולפעמים ממש כג'יבריש...) וכאשר הדיין לא מסתפק ב'פסק' (משפט־דין חותך), אלא מסדר את הדברים, הוא חושף את נקודות המשמעות, מעלה אותן לדעת דגדלות, והופך את הכל למשפטים מתוקנים

הדינין לדעת"[לט]. לכן על הדיין להיות שונא בצע[מ], אחד שלא תובע את כספו בדין[מא], משום שאינו נכנס לקטנות המוחין המאפיינת בעלי דינים. דיין כזה מסוגל לזהות את נקודות האמת בטענות בעלי הדינים — בסוד "צדק צדק תרדף"[מב], חפש ומצא את הצדק בדעתם של כל אחד מבעלי הדינים[מג] — לעשות בהן סדר, וכך לשרטט מהן תמונה בהירה, מאירה וממותקת.

הלימוד כאן של משמעות "תשים לפניהם" הוא במעין גזרה שוה מהפסוק "אם תשים אשם נפשו" האמור במשיח. המשיח, בו נאמר בתחלת אותו פרק "אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם"[מד], לוקח על עצמו את האשם של כולם — אומר תמיד 'אני אשם'... באותו אופן, כאשר בא דין לפני השופט עליו, קודם כל, לומר לעצמו 'אני אשם במריבה הזו, במעשה הרע הזה'. כך מתקן השופט את שבירת הדעת — ראשית שבירת הכלים בעולם התהו[מה] — ויכול להעלות הכל לדעת ולשנות את הצירוף לטוב. אם כן, סדר העבודה הנפשית של השופט הוא הסדר היסודי של מורנו הבעל שם טוב, הכנעה־הבדלה־המתקה[מו] — הכנעה בהכרה ש'אני אשם', הבדלה בתיקון הדעת דתהו והמתקה בשינוי הצירוף לטוב מכח הדעת המתוקנת. הנהגה זו היא תכלית הדעת, כרמוז בכך ש"**אם תשים אשם נפשו**" עולה "**בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך**"[מז] (הרבוע הכפול של **כח**).

לסדר את המשפטים ולצרף את הבריות

ולתוספת הטעמה: בלשון תורה, בתורה שבכתב וגם בחז"ל, משפט הוא דין וצדק. בתקופות מאוחרות יותר החלו להשתמש במונח משפט גם כדי לתאר היגד תחבירי בעל משמעות — משפט עם תוכן. את המובן הנוסף הזה 'גיירו' מלטינית, בה אותה מלה מתארת גם את הכרעת הדין (בצדק או שלא בצדק) וגם משפט תחבירי (כמו sentence באנגלית). לאור השימוש המחודש הזה, מובן עוד יותר הקשר בין שינוי הצירופים (צירופי אותיות היוצרים מלים ומשפטים) ל'סידור המשפטים' ("תסדר קדמיהון") — המתקת הדין היא להפוך משפט במובן של פסק דין למשפט בעל משמעות. משפטים חסרי משמעות עלולים להגדיל את הדינים ואילו החדרת משמעות הופכת את המשפטים לטובים ומתוקים. בעלי הדינים טוענים טענות מתוך קטנות מוחין, שלמאזין מבחוץ נשמעים כחסרי משמעות (ולפעמים ממש כג'יבריש...) וכאשר הדיין לא מסתפק ב'פסק' (משפט־דין חותך), אלא מסדר את הדברים, הוא חושף את נקודות המשמעות, מעלה אותן לדעת דגדלות, והופך את הכל למשפטים מתוקנים.

בכח הזה כל אחד צריך גם לשפוט את עצמו, מנקודת הצדיק שבתוכו ("ועמך כֻּלם

לט ורמז: **תשים הדינים לדעת** עולה "**דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה**" (משלי יב, כה)!

מ ראה שמות יח, כא.

מא ב"ב נח, ב (וברש"י עה"פ הנ"ל).

מב דברים טז, כ.

מג **סוד ה' ליראיו** שכ"ג פ"י; חוברת **המכללה התורנית** בספירת הגבורה (הובא בהרחבות ל**איחוד התורה והמדע** עמ' 376). ובכ"מ.

מד ישעיה נג, ד.

מה ע"ח ש"ח פ"ד (מ"ת).

מו כש"ט (קה"ת) אות כח.

מז משלי ג, ו.

צדיקים"[מח]), ו'לעשות סדר' בחייו הגשמיים והרוחניים — תלמיד ישיבה צריך לשמור על הסדרים ובכלל גדרו של 'פנימי' שהוא מסודר[מט] — ובכך להמתיק את הכל. בכח הזה אפשר לקבל יסורים באהבה, להעלות הכל לדעת, ולהמשיך משם ברכה מרובה, בטוב הנראה והנגלה, ביתר שאת ויתר עז.
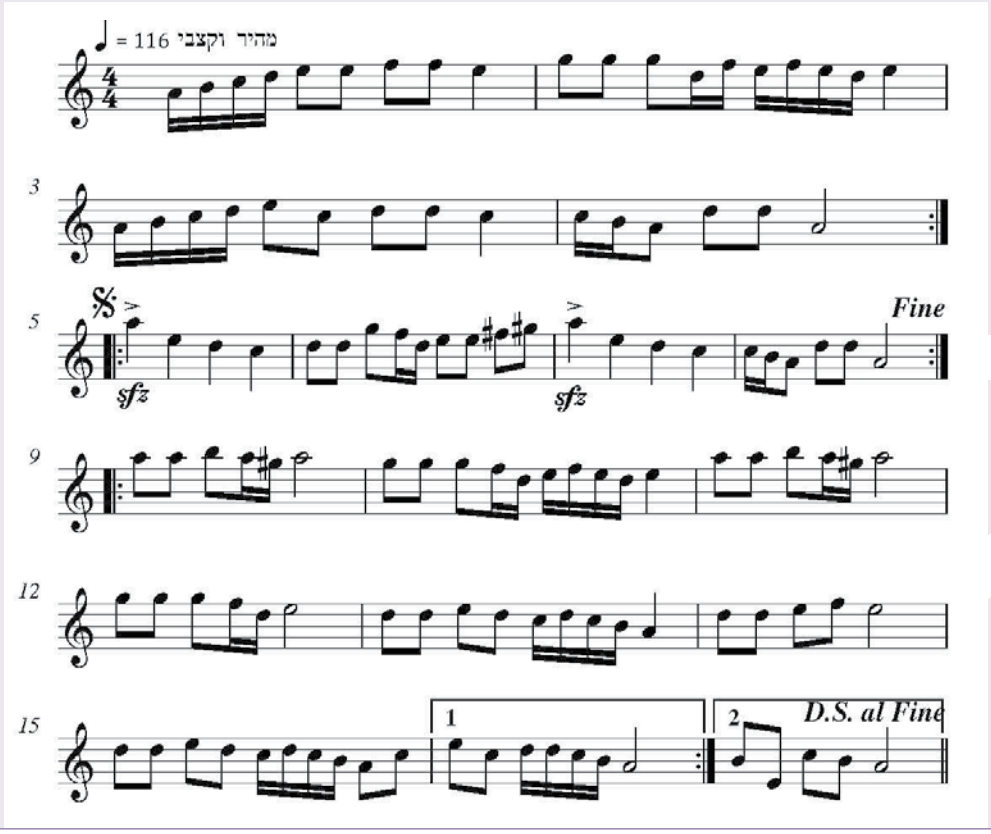
ונקודה נוספת: המושג צירוף, המופיע כאן במובן של סידור מחדש של צירופי האותיות, מופיע גם במובן של בירור וזיכוך. מהפסוק "אמרת הוי' צרופה"[נ] לומד רב ש"לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות"[נא] — להבדיל בין הזהב והכסף הטהור לסיגים הפסולים. אכן, מאז שאמר הרבי מליובאוויטש ש"נסתיימה עבודת הבירורים"[נב], ופנינו נשואות לעבודת היחודים[נג], צריך לפרש "לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות" במשמעות של צירוף הבריות יחד בכח הצוותא והחבור שיש ב**מצוות**[נד] (היינו צירוף הבריות מתוך מגמת "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה"[נה]). כל מצוה צריך לעשות "בשם כל ישראל", עד שעל דרך החסידות אפילו במצוה התלויה בגופו יש לכוון להוציא ידי חובה גם את הזולת[נו]. זהו גם המכוון הפנימי של ה'מבצעים' של הרבי, שמגמתם לאחד סביב מעשה המצוות יהודים רבים ובכך לחבר בינם לבין עצמם וגם בינם לבין אביהם שבשמים (וממילא זו גם התשובה על כל הטענות כנגד ה'מבצעים' מצד כל מיני דקדוקים וחששות — עליהם השיב הרבי בפירוט על פי הלכה[נז], אבל בפנימיות טעמו האמתי הוא — ש"שמי שנכתב בקדושה ובטהרה ימחה על המים כדי לעשות שלום בין איש ואשתו"[נח], בין קוב"ה וכנסת ישראל[נט]). את המגמה הזו צריך למצוא בגלוי אצל שופט־הצדק, שמצליח ליישר את ההדורים, לעשות שלום בין בעלי הדינים ולצרף את הבריות בצירופים חדשים וטובים.

> מאז ש"נסתיימה עבודת הבירורים", ופנינו נשואות לעבודת היחודים, צריך לפרש "לא נתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות" במשמעות של צירוף הבריות יחד בכח ה**צוותא** והחבור שיש ב**מצוות**

מח ישעיה ס, כא.
מט ראה לקוטי דיבורים (לה"ק) עמ' 49. ובריבוי מקומות.
נ תהלים יח, לא.
נא בראשית רבה מד, א. ויקרא רבה יג, ג (ושם מובא הפסוק "כל אמרת אלוה צרופה", אך ההמשך הוא עפ"י הפסוק הקודם). תנחומא שמיני ח. ועוד.
נב שיחת יום ב' דר"ה ה'תשמ"ד; ויצא ה'תשנ"ב ובכ"מ (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט).
נג **הטבע היהודי** מאמר "תיקון הדעת" פ"ב (עמ' רב).
נד ראה לוח "היום יום" ח' חשון. ובכ"מ.
נה אבות פ"א מי"ב.
נו עיין דברי נחמיה השלמות לשו"ע סי' תרנ"א קו"א סק"א (ע"פ שו"ע אדה"ז סי' ערב בקו"א סק"ב); דרך מצותיך איסור שנאת ישראל ומצות אהבת ישראל. ראה גם **כלל גדול בתורה** ביאור ט (עמ' קמד); **מעין גנים** פרשת צו. ובכ"מ.
נז ראה לקו"ש ח"ו הוספות עמ' 271 ואילך. ועוד.
נח ראה סוטה ז, א; חולין קמא, א. וראה גם **שכינה ביניהם** פ"ז (ובהשלמה שנדפסה בתשורת דאום תשפ"ב – **יין משמח** ז).
נט וכאשר המצוה נעשית במגמה הזו, בתודעת "בשם כל ישראל", ודאי גם כלל ישראל עושה הכל במחשבה נקיה ונכונה וללא כל חששות.

ניגון

580 | י"ג אלול תשפ"ד

ב"ה

שיעור

עבודת ה' גם בזמני קטנות; מאור עינים פרשת יתרו (ב)

"הלא חי אני"

קיצור מהלך השיעור

ענין עיקרי, החורז תורות רבות בספר מאור עינים – אחריו אנו עוקבים השנה – הוא מצבי **הקטנות והגדלות בעבודת ה'**, והעבודה הנדרשת גם בקטנות. בתורה שלפנינו עוד העמקה יסודית בענין: התבוננות ב**שני טעמים לנפילה** – טעם **אישי**, של "ירידה צורך עליה", וטעם **כללי**, של העלאת הנשמות הנפולות – ובעיקר לימוד שעיקר ההילוך היהודי ועיקר קבלת התורה הם **עבודת ה' גם בנפילות**. כשאדם נופל עליו להכיר ש**ה' צמצם את עצמו** מלכתחילה גם למקום ולמצב אליו הגיע ועליו **לחפש אותו שם**. ה'נוסחא' היא שגם בתכלית הנפילה יכול האדם להתבונן שעדיין הוא חי, להבין שה' הוא החיים שלו ומחילא לדעת ש**ה' נמצא איתו בתוך הנפילה** ומצפה שימצא אותו ויעבוד אותו גם שם – עבודה בקטנות, שתעלה אותו בסופו של דבר ל**תכלית הגדלות**. על אף שבגליון הקודם כבר התפרסמה תורה אחת על "נעשה ונשמע" מפרשת יתרו, לחשיבות התורה המרכזית הזו היא באה כאן בבחינת תשלומין (בבחינת "'ואלה [המשפטים]' מוסיף על הראשונים").

או יאמר. בשעה שהקדימו וכו' אמר מי גילה רז זה לבני וכו'.

וצריך להבין, איך אפשר לעשות קודם שישמע מה לעשות.

המינים טוענים כנגד עם ישראל על ההתחייבות לעשות לפני השמיעה: "עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו... ברישא איבעיא לכו למשמע אי מציתו קבליתו ואי לא לא קבליתו"[א].

אך כאן יש שאלת תם, פשוטה הרבה יותר – כיצד ניתן לעשות בפועל דבר שעוד לא שמעת?

גם מה היה ענין התפארות הש"י שהתפאר בזה כל כך במה שהקדימו נעשה לנשמע.

בת הקול שיצאה ושאלה "מי גילה לבני רז זה?!" מעידה שהקדמת "נעשה" ל"נשמע" היא פלא גדול – גם בשביל ה' יתברך, כביכול ("גם

נערך ע"י איתיאל גלעדי. מוצאי י"א שבט פ"ו – כפ"ח.

א שבת פח, א. ראה גם כתובות קיב, א.

בעיני יפלא נאם הוי' צבאות"[ב]) — וה' מתפאר בו, "עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו"[ג]. מה היא ההתפארות הגדולה דווקא בכך?

כל אחד נופל לבד

אך האמת הוא, שהאדם אינו יכול לעמוד תמיד על מדריגה אחת. כי החיות רצוא ושוב (יחזקאל א, יד), שבא ומסתלק, דהיינו כשהוא דבוק בהש"י הוא מרגיש חיות ותענוג, ואחר כך מסתלק ונופל ממדריגתו.

ציר מרכזי בתורות המאור עינים — ובעצם החל כבר מתורת הבעל שם טוב — הוא סוד הנפילות שאדם עובר תמיד בעבודת ה', "שבע יפול צדיק וקם"[ד], כשתמיד הקטנות קודמת לגדלות[ה]. הוא מקדיש הסברים להבנת הצורך בקטנות והסברה כיצד עומדים בנסיון ועובדים את ה' גם תוך כדי הנפילה. כתוב[ו] שה' ברא את העולם הזה ושם אותנו כאן לשם נסיונות, שבהכרח כרוכים בנפילות (**נפילה** ע"ה עולה **נסיון**) — ה' רצה שנחיה דווקא בעולם בו נופלים וקמים, עומדים בנסיון הנפילה ממדרגה קודמת וקמים ממנו למדרגה גבוהה יותר[ז]. כך, את הפסוק "והחיות

ה' ברא את העולם הזה ושם אותנו כאן לשם נסיונות, שבהכרח כרוכים בנפילות – ה' רצה שנחיה דווקא בעולם בו נופלים וקמים, עומדים בנסיון הנפילה ממדרגה קודמת וקמים ממנו למדרגה גבוהה יותר

רצוא ושוב" דורשים[ח] "והחיות רצוא ושוב" — דופק החיים נע בין "רצוא" של התלהבות בגדלות מוחין, עם תחושת חיות ותענוג[ט], לנפילה של "שוב", בו החיות מסתלקת והאדם נופל לקטנות מוחין.

ויש בזה רזין דאורייתא בטעם הדבר למה צריך ליפול ממדריגתו.

טעם הנפילות הוא פלא — "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"[י], שהתורה תלמד אותי את טעם הנפילות. בתורה זו יבואר מיד "טעם אחד" כללי לנפילות, אך הלשון "טעם אחד" מלמדת שיש ברזין דאורייתא טעמים אין־ספור לנפילות. לכל הפחות, ישנם ששים ריבוא טעמים, כאשר כל טעם מתאים לאחד מששים ריבוא שרשי הנשמות בעם ישראל. אילו כולם היו נופלים באותו אופן, עם אותו טעם, היתה בכך נחמה פורתא — וזו לא היתה ממש נפילה. נפילה של אחד אינה זהה בטעמה לנפילתו של השני, אי אפשר להשוות בין הנפילות, וכל נופל מרגיש (בצדק) ש'אין דומה לו' — זו נפילה חריגה, בלתי מובנת, רק אני '**על הפנים**' (אותיות **עם נפילה**) — ודווקא הנפילה היחודית היא נפילה של ממש.

וטעם אחד הוא כדי שיבוא אחר כך למדריגה יותר גדולה, שבכל דבר צריך להיות העדר קודם להויה, וכשרוצים להגביה למדריגה יותר גדולה צריך להיות העדר קודם, לכן צריך ליפול ממדריגה שהוא עכשיו.

בין 'יש' ל'יש' צריך להיות 'אין' — בין

ב זכריה ח, ו. "**גם בעיני יפלא**" עולה ג"פ (ממוצע כל תבה) **אמונה**, היינו שמעלת ישראל בהקדמת "נעשה" ל"נשמע" היא עצם האמונה שלהם בה', לגמרי למעלה מטעם ודעת.

ג ישעיה מג, כא.

ד משלי כד, טז.

ה אמרי פנחס אות תתשכ. נתבאר ב**סוד ה' ליראיו** ש"כ.

ו תניא אגה"ק יא.

ז בדרך רמז, נפילה ממדרגה היינו נפילה מאותיות **מדרגה** לאותיות הבאות - **נהשדו**, בגימטריא **שסה** (ה"פ **חכמה**, ממוצע כל אות), היינו נפילה בעבירה על אחת מ־**שסה** מצוות לא תעשה (וכשם שהקב"ה רצה לזכות את ישראל ולפיכך הרבה להם תורה ומצוות, הזדמנויות לעשות טוב, כך הוא רצה שכל אחד יפול - ושוב יקום - ולכן הרבה עוד יותר מצוות לא־תעשה ממצוות עשה, ודוק).

ח ראה אוה"ת תרומה ס"ע א' שנז ועוד.

ט בתורה הקודמת היתה הבחנה בין החיות, שהיא חלק מהעבודה, והתענוג, שהוא שכרה, אך כאן נכלל הכל יחד.

י תהלים קיט, יח. וראה עבודת ישראל פרשת בהר ותפארת שלמה פרשת שופטים (ובכ"מ) ש"**נפלאות**" היינו **נפל־אות**.

הויה להויה צריך להיות העדר, שמאפשר הויה חדשה הנעלית באין־ערוך. לפני ההתהוות־העיבור האדם היה בנקודת 'אין'[יא], וכשהוא חוזר ל'עיבור שני' כדי להוולד מחדש הוא קודם צריך לחזור לאין. בכללות, אפשר לומר שה'יש' הראשון הוא מדרגת הצדיק וה'יש' השני הוא מדרגת בעל התשובה — הנעלה מהצדיק באין־ערוך[יב] — וכל נפילה לקטנות היא קריאה לחזור מחדש בתשובה (כמבואר בתניא[יג] שתחושת קטנות ואטימות — הרגשת נפילה, ש'הכל מתמוטט לי' — היא סימן שהתשובה שעשיתי בעבר לא התקבלה לפי מקומי כרגע, ונדרשת ממני עבודת תשובה נעלית יותר). אכן, גם הטעם הכללי הזה לא משווה בין הנפילות, שהרי גם אותה "מדריגה יותר גדולה" אליה יש להגיע שונה אצל כל אחד — כל אחד ומדרגותיו שלו. אלא שכדי שכל אחד יעלה למדרגה יותר גדולה, המתאימה לו לפי שרשו, עליו ליפול ולקום.

> ה'יש' הראשון הוא מדרגת הצדיק וה'יש' השני הוא מדרגת בעל התשובה – הנעלה מהצדיק באין־ערוך – וכל נפילה לקטנות היא קריאה לחזור מחדש בתשובה

פסוק נוסף שמתאים להתבוננות הזו — חוץ מ"שבע יפול צדיק וקם" — הוא הפסוק "כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך הוי' אור לי"[יד]. בעוד בפסוק "שבע יפול צדיק וקם" מורגש שמדובר בתהליך רב־שלבים, בפסוק "כי נפלתי קמתי" הדגש הוא שהנפילה והקימה הן באותו רגע ממש (וגם תוך כדי הנפילה, "כי אשב בחשך", מורגש ש"הוי' אור לי", ה' אתי תמיד, כפי שעוד יורחב בהמשך). שתי האפשרויות הן כפי השיטות לגבי ה'אין' שבין 'יש' ל'יש' — האם הוא מורגש, בעל נוכחות בפני עצמו, או שהוא יכול להיות מובלע־יחסית ב'יש' שלפני ואחרי[טו] (וכדוגמה המובהקת: מחלוקת האם "בין השמשות", ה'אין' שבין מציאות היום למציאות הלילה, הוא משך זמן או שהוא "כהרף עין, זה נכנס וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו"[טז], ודוק).

עבודת ה' בנפילה

והנה צריך האדם שגם בנפלו ממדריגתו יתאמץ לעלות אל ה' באותו מדריגה שהוא עכשיו.

ה'קונץ' של יהודי הוא עבודת ה' גם כשהוא נופל — גם כשהוא 'על הפנים' הוא ממשיך לעבוד את ה' "באשר הוא שם"[יז]. כל אדם צריך לעבוד את ה' במדרגתו שלו, ולא לחקות אחרים, כפי שהסביר הבעל שם טוב[יח] את המאמר "הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידן"[יט] — לא עלתה בידן משום שהם לא עבדו את ה' במדרגתם העצמית, אלא ניסו לחקות מישהו אחר. הדבר נכון גם ביחס האדם כלפי עצמו: כשאדם נמצא בנפילה הוא עלול לחשוב שהוא יקום ממנה על ידי שיתאמץ בכל הכח 'לחקות את עצמו' כפי שהיה 'על הגובה'. אך האמת היא שאסור לאדם לחקות אפילו את עצמו. עליו לדעת שה' לא הפיל אותו כדי שינסה לחקות מצב קודם, לשחזר את העבר, אלא כדי שילמד משהו חדש — כיצד עובדים את ה' גם בתוך הנפילה, בהוה. זהו הנסיון של הנפילה, שהעמידה בו תביא את האדם למדרגה חדשה שבאין ערוך למדרגתו הקודמת.

כי צריך להאמין שמלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ואפילו במדריגה שהוא עכשיו יש

יא ראה גם במעשה מז' בעטלערס בסיפורו של הקבצן העוור, שם הזכרון של הלא־כלום קודם לכל הזכרונות שכנגד שלבי העיבור והלידה.

יב ברכות לד, ב.

יג תניא פכ"ט.

יד מיכה ז, ח.

טו ראה רמב"ן על בראשית א, א ד"ה "ועתה שמע פירוש המקרא". מפענח צפונות עמ' קעד־קעח.

טז שבת לד, ב.

יז בראשית כא, יז.

יח כש"ט (קה"ת) אות ד.

יט ע"פ ברכות לה, ב.

גם כן השי"ת כי לית אתר פנוי מיניה, רק שהוא מצומצם מאוד.

"לית אתר פנוי מיניה"[כ] — במקום, בזמן ובנפש. ה' צמצם את עצמו צמצום אחר צמצום, והוא נמצא גם בתכלית הנפילה[כא] — במצב העכשווי של הנופל, בו עליו לעבוד את ה'. הנסיון לחקות את מה שהיה הוא בעצם התעלמות מה' בהוה, מכך שהוא צמצם את עצמו בכוונה מכוונת, במחשבה תחלה, להמצא במקום ובמצב בו האדם צריך למצוא אותו כעת.

הנסיון לחקות את מה שהיה הוא בעצם התעלמות מה' בהוה, מכך שהוא צמצם את עצמו בכוונה מכוונת, במחשבה תחלה, להמצא במקום ובמצב בו האדם צריך למצוא אותו כעת

וזהו ממזרח שמש עד מבואו וגו' (תהלים קיג, ג). שהצדיק נקרא שמש, כמאמר עד שלא שקעה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל וכו' (יומא לח:), הרי שהצדיק נקרא שמש. וזהו ממזרח שמש, דהיינו שהמוח שלו בהיר וזך ודבוק בהש"י. עד מבואו, דהיינו כשמסתלק הבהירות ונפל ממדריגתו. ולעולם צריך להיות מהולל שם ה', ולהתאמץ לעלות אל הש"י באותו מדריגה שהוא עכשיו.

יעקב אבינו נקרא שמש[כב], כל צדיק בדורו — כמו עלי בדורו או שמואל בדורו — נקרא שמש (כמובא כאן), וגם בכל אדם יש נקודת צדיק שנקראת שמש (בבחינת "שמשון בדורו"[כג] — שמשון נקרא על שם קונו[כד], "שמש הוי'"[כה], אך הסיומת ון מקטינה[כו], היינו שהוא 'שמש קטנה', ושמש קטנה יש בכל יהודי...). כמו שהשמש זורחת בבקר במזרח ושוקעת בערב במערב, כך לכל צדיק יש זמן של זריחה, של בהירות המוחין (בסוד "משכיל לאיתן האזרחי"[כז], שהוא עתיד לזרוח), וזמן של שקיעה, של נפילה וקטנות (אצל עלי, הדוגמה שהוא מביא מחז"ל, היתה שקיעה ונפילה כפשוטו בסוף ימיו, ויתכן שאם היה 'תופס את עצמו' ועובד את ה' אחרת תוך כדי הנפילה היה קם מיד לתחיה). אכן, גם בזריחה וגם בשקיעה צריך להיות "מהולל שם הוי'" (לשון "יהל אור"[כח]) באותה מדרגה.

"נעשה" בנפילה ו"נשמע" בעליה החדשה

וזהו נקרא נעשה קודם לנשמע, אף בנפילתינו ממדריגתינו להדבק בהשי"ת באותה מדריגה כנ"ל. ואחר כך נשמע, שעיקר השמיעה הוא לשון הבנה, דהיינו שבא למדריגה יותר גדולה, כנ"ל.

"נעשה" — שיש בו משמעות של טרחה וקושי[כט] — הוא עבודת ה' גם בנפילה (כשאין לאדם שום שמיעה־הבנה פנימית במעשיו, משום שנטלו ממנו כל המוחין, אבל הוא ממשיך בעשיה בפועל). למרות שנתבאר שהנפילה של כל אחד היא יחודית, כל אחד נופל לבד ו"לא ראי זה כראי זה" (כל אחד רואה את דמותו המשתקפת בראי במצבו הנוכחי באופן אחר...), עדיין נאמר "נעשה" לשון רבים (וכן בלשון המחבר, "נפילתנו ממדרגתנו") — הכח להתחזק ולעבוד גם בנפילה היא על ידי החבור לכלל[ל]. מתוך כך זוכים גם

כ תקו"ד תקון נד (צא, ב).

כא המשפט **הוי' נמצא בתוך הנפילה** עולה **בעל תשובה**! ראשי התיבות הם אותיות **בינה**, בסוד "ולבבו יבין ושב ורפא לו [כאשר הרפואה היא העליה שבאין־ערוך אחרי הנפילה והקימה ממנה]" (ישעיה ו, י), כנודע שהבינה היא עולם התשובה בכל ספר הזהר (הצדיק הוא החכמה והבעל תשובה הוא הבינה, כאשר "פנימיות אמא פנימיות עתיק" גבוהה מ"פנימיות אבא פנימיות עתיק", וד"ל).

כב יל"ש בראשית רמז קיח.

כג ע"פ קהלת רבה א, ח.

כד סוטה י', א.

כה תהלים פד, יב.

כו ראה רד"ק ספר השרשים שרש 'איש' ופירושו על תהלים יז, ח.

כז תהלים פט, א.

כח ע"פ איוב לא, כו.

כט וראה גם בתורה הקודמת (נדפסה בגליון הקודם).

ל על דרך המסופר על הבעל שם טוב שבדרכו לארץ ישראל נפל מכל מדרגותיו ונלקחו ממנו כל המוחין ואז הוא

ל"ונשמע", ה"וקם" שאחרי ה"שבע יפול צדיק", להבנה במדרגה גדולה יותר — אחרי הנפילה מגדלות א' לקטנות ב' קם שוב הצדיק לגדלות ב'[לא].

וזה הוא עיקר קבלת התורה שקבלו ישראל. ולכן התפאר הש"י בזה מאוד, שקבלו התורה בגודל האמת, והשינו האמת שלעולם יהיו דבוקים בהש"י ולא יפרדו ממנו אף בנפלם ממדריגתם. וזהו עיקר ההילוך וההנהגה הישראלית, ובזה צריך להלך.

עיקר קבלת התורה אינו ה"ונשמע" אלא ה"נעשה", הכח לעבוד גם בנפילה. זו גם הסבה שמתן תורה הוא בתוך פרשת יתרו, מי שנפל לעומק הקליפות עד לקצה האחרון, שעבד כל עבודה זרה שבעולם, ומכח בא להדבק בעם ישראל, ועד שהוא לא יאמר "ברוך הוי""[לב] אי אפשר לקבל את התורה[לג]. בכך גם מתפאר ה' בישראל — קבלת התורה רק בגדלות מוחין היא אמת, אבל קבלת התורה גם בנפילה היא אמת לאמתו ("גודל האמת"), ההכרה האמתית שה' עמנו בכל מצב, ואפשר להדבק בו גם בנפילות. האמת הזו הופכת את היהודי למהלך (מה"לך לך"[לד] של היהודי הראשון) —

עיקר קבלת התורה אינו ה"ונשמע" אלא ה"נעשה", הכח לעבוד גם בנפילה. קבלת התורה רק בגדלות מוחין היא אמת, אבל קבלת התורה גם בנפילה היא אמת לאמתו, ההכרה האמתית שה' עמנו בכל מצב, ואפשר להדבק בו גם בנפילות

"אהלך באמתך"[לה] — כהבטחת "ונתתי לך מהלכים בין העֹמדים האלה"[לו]. ישנם 'עומדים', שאם הם עומדים על מדרגתם מה טוב, אבל אם הם נופלים אין להם כבר מה לעשות, ואילו אנו "מהלכים בין העֹמדים", בעלי כח ללכת־להתקדם גם בנפילות כדי לגלות משהו גבוה עד אין סוף (הכל באופן של "הליכות עולם לו"[לז], גם במצבי העלם והסתה, "הליכות אלי מלכי בקדש"[לח] — והוא כח היהודי־המהלך הראשון, כנ"ל, ההולך ומפרסם אלקות בכל מקום ובכל מצב, "ויקרא שם ['באשר הוא שם'] בשם הוי' אל ['הליכות אלי'] עולם ['הליכות עולם'"[לט], וד"ל).

הלא חי אני

ובמה יבוא להש"ת כשנפל ממדריגתו, שהרי ניטל ממנו המוחין והדעת. אך שהש"י הוא מלא כל הארץ כבודו. דהיינו אפילו במקום שהוא כל הארץ, שכולו ארציות שהוא רק חומר עב, אף על פי כן מלא כבודו ית'.

ישנן בעולם רוחניות וגשמיות, ששתיהן 'בסדר', אך ישנה גם חומריות, הממד הנמוך של החומר, בה אסור לשקוע[מ]. אך גם מי ששקע

עמד בנסיון הנפילה על ידי ששאל את משמשו אם הוא זוכר משהו וחזר אחריו את אותיות האלף־בית – כעבודת ה' שהיתה שייכת לו באותה מצב של קטנות מוחלטת, דווקא מכח ההסתייעות בזולת – ומתוך כך חזרו לו כל מדרגותיו, וביתר שאת (רשימות דברים ח"ב עמ' כא).

לא ראה דרושי פסח וספיה"ע בשעה"כ ופע"ח.

לב שמות יח, י.

לג זהר ח"ב סז, ב.

לד בראשית יב, א. ב"**לך לך**" סדר של **ל** עולה (מעל השורה) ו**ך** (יורדת מתחתיה) ושוב **ל** עולה ו**ך** יורדת, תהליך תמידי של "רצוא ושוב". אכן, בסדר הזה קודמת הגדלות־העליה לקטנות־הירידה, שלא כסדר הקבלי הרגיל של קטנות־גדלות־קטנות־גדלות (ראשונות ושניות). זהו סדר חסידי פנימי, שתופס שתכלית הגדלות היא הקטנות – תכלית ההתבוננות בגדלות־רוממות א־ל מביאה להכרה בקטנות־שפלות האדם (ראה תשואות חן ליקוטים וברשימת ג' כסלו – נדפסה בגליון – ויצא תשפ"א, ועוד), וכדי להגיע ל"מאד מאד הוי שפל רוח" (אבות פ"ד מ"ד), שפלות אחרי שפלות (נפילה אחר נפילה, כידוע הקשר בין השרשים **שפל־נפל**), יש להגיע קודם לגדלות נעלית יותר, ודוק היטב.

לה תהלים פו, יא.

לו זכריה ג, ז.

לז חבקוק ג, ו.

לח תהלים סח, כה.

לט בראשית כא, לג.

מ ראה (לדוגמה) שיחת ג' אלול תש"ז: "צריך לייקר את הגשמיות שלו, אבל דווקא גשמיות ולא חומריות" – כן

גם כאשר האדם הוא בקטנות מוחין, ונותר בו רק רשימו של יכולת חשיבה ויכולת הרגשה, הוא יכול לשאול את עצמו "מי?" – מי הוא זה שנותן לי את יכולת החשיבה, את ההרגשה, את החיים עצמם?

ב"חומר עב", חומריות ועביות, והגיע למצב של "כל הארץ", שכולו ארציות, צריך לדעת ש"מלֹא כל הארץ כבודו" — שגם שם ה' נמצא, וגם שם אפשר וצריך לעבוד אותו.

והנה ה' יתברך נקרא חי החיים, דהיינו שכל החיים שבעולם בהמות חיות ועופות ומין האדם החיות שלהם הוא הש"י. וזהו חי החיים, שהוא ית' החיות של כל החיים. ויחשוב כשנפל ממדריגתו, הלא חי אני, ומי הוא החיות שלי הלא הבורא ית', ונמצא יש כאן גם כן הוא ית' אך שהוא מצומצם מאוד.

גם בעומק הנפילה, ואפילו על ערש דוי ר"ל, יכול האדם להזכר ולהתחזק ש"**הלא חי אני**" (בגימטריא **חזק**) — ואם אני עדיין חי הרי שה', "חי החיים", נמצא בתוכי ואני יכול וצריך לעבוד אותו. "חי החיים" מחיה גם את הטוב וגם את הרע, גם את העליה וגם את הירידה (רע גם במובן של מלרע[מא], נפילה למטה) — "אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע"[מב].

חיות אלקית יש בכל נברא, גם בדומם ובצומח, אבל כאן מודגשים דווקא החי והמדבר, שאצלם החיות היא תנועה רצונית — "כל חי מתנועע". כלומר, התנועה עצמה היא ה"רצוא ושוב", קטנות וגדלות, עמידה, נפילה וקימה — התנועה מדגישה את החיים וממילא דרכה גופא מורגשת נוכחות חי החיים ב"ה. אכן, נוכחות ה' "מצומצם מאד" היא גם ב"קיסטא דחיותא"[מג], המדה הכי מצומצמת של חיים, שנשארת באדם בכל מצב, אפילו אחרי מאה ועשרים — גם אז הוא יכול לומר לעצמו "הלא חי אני"... כלומר, ההתבוננות והעבודה שכאן הן סוד עצם הלוז של היהודי, ממנה הוא קם לתחיה גם אחרי שהוא מת (כדוגמת דוד המלך — שיוזכר בהמשך התורה הזו — "בר נפלא"[מד], שבכל רגע מת ממש וקם מחדש לתחיה).

"מי גלה רז זה"

אחרי ההסבר להתבוננות שנותנת כח לעבודה גם בנפילה הוא חוזר ומעמיק את ההסבר למאמר חז"ל על "נעשה ונשמע":

וזהו אמר הקב"ה מי גילה רז זה לבני. רצה לומר מי, דהיינו כשהם חושבים מי הוא החיות שלהם, זה גילה להם רז זה להקדים נעשה לנשמע כנ"ל.

הקדמת "נעשה" ל"נשמע" היא העבודה בקטנות שנותנת כח לעלות לגדלות גבוהה יותר, ואת אותו "רז זה" של עבודה בקטנות מגלה לנו ה"מי" — השאלה "ומי הוא החיות שליז?" שבאה אחרי ההכרה "הלא חי אני". גם כאשר האדם הוא בקטנות מוחין, ונותר בו רק רשימו של יכולת חשיבה ויכולת הרגשה, הוא יכול לשאול את עצמו "מי?" (שאלת הבינה, "מי דקיימא לשאלה"[מה], שהיא יסוד ההתבוננות) — מי הוא זה שנותן לי את יכולת החשיבה, את ההרגשה, את החיים עצמם? הקב"ה. סימן שהקב"ה מתגלה בתוכי כרגע, ואותו אני צריך לעבוד.

וזהו ביום הזה באו מדבר סיני (יט, א), דרשו רז"ל שיהיו חדשים עליך כיום שניתנה. ואיך אפשרות הענין, הלא התורה ניתנה זה זמן ארוך, ואיך יהיו חדשים כיום שניתנה. אבל לפי דברינו הנ"ל מובן היטב, שבכל יום ויום מקדים נעשה לנשמע, שזה היה עיקר קבלת התורה כמבואר.

התורה נתנה לפני אלפי שנים, אבל כל יום אדם צריך להקדים "נעשה" ל"נשמע" מחדש.

גשמיות ולא חומריות, בסוד "לא [חומריות] כן [גשמיות] עבדי משה [רוחניות]" (במדבר יב, ז).

מא אור תורה בראשית אות ז; פרשת ראה אות קסט.

מב ספר יצירה פ"ב מ"ד.

מג זהר ח"א פג, א; ע"ח שמ"א פ"ב ובכ"מ.

מד סנהדרין צו, ב.

מה ע"פ זהר ח"א א, ב.

האדם מתחיל את היום כשהוא שוכב על מטתו, ועליו לעשות מאמץ — קטן או גדול — לפקוח עינים ולקום מהמטה. על הבקר הוא עדיין ממש בקטנות, 'על הפנים' כפשוטו, והוא זקוק ל"נעשה" — לעשות מעשה כדי לקום ולהתעורר, להתחיל לעבוד את ה'. ההתחלה של הכל היא "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך" — תודה על החיים עצמם (על ה"הלא חי אני"), על "המחזיר נשמות לפגרים מתים" אחרי השינה (שהיא אחד משישים במיתה[מן]). חווית תחית המתים הזו, שיש בכל יום, היא־היא הקדמת "נעשה" ל"נשמע" — קבלה מחדש של התורה, שעיקרה הוא "נעשה ונשמע", קטנות קודם לגדלות, העדר קודם להויה, בכל פעם מחדש.

> ההתחלה של הכל היא "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך" – תודה על החיים עצמם (על ה"הלא חי אני")

עד כאן החידוש־היסוד העיקרי של התורה הזו, ולאורו נדרשים בהמשך עוד כמה פסוקים ומוסברים עוד כמה עניינים:

"חיים כלכם היום"

וזהו **ואתם הדבקים בה' אלקיכם** וגו' (דברים ד, ד). **וצריך להבין למה כתוב בשני שמות בה' אלקיכם, הוי ליה למימר ואתם הדבקים בה' ותו לא. ולפי דברינו הנ"ל יובן היטב. כי אלקים בכל מקום הוא דין וצמצום. וזהו ואתם הדבקים בה' אלקיכם, דהיינו אפילו כשהוא מצומצם אצליכם כשנפלתם ממדריגתכם, אף על פי כן אתם דבקים בהש"י. באמצעות כי הלא חיים כולכם היום, ומי הוא החיות שלכם הלא הוא יתברך שמו ויתעלה זכרו.**

הפסוק "ואתם הדבקים" מתאר לכאורה מצב של גדלות, דבקות בה', אבל בהגדרת "בהוי' אלהיכם" הוא רומז לכך שהדבקות היא גם במצב של גדלות, הרמוזה בשם הוי', וגם במצב של קטנות, הרמוזה בשם אלקים. בכתבי האריז"ל כל דבר מתבטא בשמות קדושים, כאשר שם הוי' הוא השם של הגדלות, הראשונה וגם השניה, ואילו שם אלקים הוא השם של הקטנות, בקטנות ראשונה אלקים פשוט ובקטנות שניה אלקים בחילוף (אכדטם)[מן]. המפתח לדבקות בכל מצב כתוב בסיום הפסוק (שנדרש כאן באופן מקורי) — "חיים כֻּלכם היום", התבוננות בכך שאנחנו חיים ("הלא חי אני") וה' הוא חי החיים.

מכח עבודה זו הופכים החיים כולם למסכת אחת רצופה של דבקות בה', מתגלה שהכל הוא שם הוי', והרמז: **נפילה־נסיון** עולים יחד 351, משולש שם **הוי'** ב"ה. על כך ניתן לדרוש את הצהרת האמונה שלנו ערב ובקר (קטנות וגדלות), בכל יום תמיד — "שמע ישראל הוי' אלהינו", מתוך התבוננות של דבקות גם ב"הוי'" וגם ב"אלהינו" (על דרך "הוי' אלהיכם"), מגיעים ל"הוי' אחד", הכל אחדות אחת של שם הוי', תודעה שהיא גופא הקימה מתוך הנפילה.

"שויתי הוי' לנגדי תמיד"

וזהו **מאמר דוד המלך ע"ה** (תהלים טז, ח) **שויתי ה' לנגדי תמיד, רצה לומר שהיה שוה אצלו הוי"ה דהיינו כשאני דבוק בהש"י במוחין בהירים, ולנגדי הוא לשון נגדיות דהיינו כשנפלתי ממדריגתי, הכל היה שוה אצלי, שהיה דבוק בהש"י גם בעת נפלו.**

הבעל שם טוב מפרש ש"שויתי הוי' לנגדי תמיד" היינו מדות ההשתוות[מח] ביחס לשבח ולגנות. כאן מדת ההשתוות מקבלת עוד גוון —

מן ברכות נז, ב.

מז ראה שעה"כ דרושי הפסח ו ו־יב; פע"ח שער חג המצות פ"ב.

מח כש"ט (קה"ת) אות רכ־א.

השתוות במצבי גדלות ("הוי") ומצבי קטנות ("לנגדי"). בסגנון השפה המדוברת היום — ויש מעין זה גם בלשון תורה[מט] — לא רק שהכל שוה בעיני, אלא הכל 'שוה', טוב וכדאי (ובדרך צחות: כשעושים גימטריא, בודקים כמה משהו שוה, הרי שהכל 'שוה'...).

הפירוש של "הוי' לנגדי" כשני מצבים הפוכים, גדלות וקטנות, נותן טוב טעם גם בפסוק "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו"[נ], בו המלים "עזר כנגדו" נדרשות גם הן כשני מצבים הפוכים[נא] של עזרה והתנגדות. כשאדם בגדלות, עם בהירות במוחין, הוא מרגיש שאשתו היא "עזר" — לא רק שהיא עוזרת המסייעת לו, אלא שהיא זו שעזרה לו להגיע לגדלות, ובלעדיה הוא היה נותר בקטנות. לעומת זאת, כשאדם בקטנות הוא מדמה שאשתו היא "לנגדו" — מתנגדת לו ומפריעה לו. אכן, העבודה היא "שויתי" — לכלול הכל באותו שויון מתוקן, ולהכיר שההתנגדות של האשה היא העזר הגדול ביותר[נב], כאשר הוא נפל לישות והיא מבטשת אותו ובכך מתקנת אותו[נג] ומאפשרת לו להגיע לגדלות נעלית יותר.

שטות דקליפה היא סבת הנפילה־העבירה ושטות גדולה עוד יותר היא להתייאש מהנפילה ולחשוב שכבר אי אפשר לעבוד בה את ה'

"כי לא מחכמה שאלת על זה"

וזהו שאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ז, י) אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה. רצה לומר שיש שוטים שבנופלם ממדריגתם שוכבים לעפר ואינם עולים שוב אל הש"י. וזהו אל תאמר שהימים הראשונים היו טובים מאלה, דהיינו שאז הייתי עובד הש"י ועכשיו נפלתי ממדריגתי. אל תאמר כן, כי לא מחכמה שאלת על זה, כי החכמה תחיה (קהלת ז, יב), והחיות רצוא ושוב, ואם כן מוכרח להיות כך. וזה נקרא בזוהר הקדוש מטי ולא מטי, דהיינו כשהוא דבוק בהש"י בבהירות אז נקרא מטי, וכשמסתלק נקרא ולא מטי.

שטות דקליפה היא סבת הנפילה־העבירה — "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות"[נד] — ושטות גדולה עוד יותר היא להתייאש מהנפילה ולחשוב שכבר אי אפשר לעבוד בה את ה'. הדוגמה הבולטת ביותר לכך היא הנפילה בפגם הברית — השטות־הסטיה העיקרית, "נחל השטים"[נה] — שבעקבותיה האדם מרגיש אבוד, מיואש, כמי שנפל ולא יכול לקום יותה, וצריך להזכיר לו את ההלכה שגם במצב זה הוא יכול וחייב לעסוק בתורה בתוקף וללא גמגום[נו] — "פתח פיך ויאירו דבריך"[נז]. אם כן, לענין עבודת ה' ימי הבהירות אינם טובים מימי הנפילה — בכולם צריכים לעבוד את ה'. צריך להיות ב"חכמה", להכיר שהחכמה האלקית היא המחיה והחיות היא תמיד בדרך של "רצוא ושוב", "מטי ולא מטי"[נח] (וכפי שמסביר האריז"ל[נט]: "רצוא ושוב" מלמטה למעלה, מצד האדם, שרץ לגדלות ושב לקטנות, ו"מטי ולא מטי" מלמעלה למטה, מצד החיות האלקית, המגיעה אליו כבהירות, "מטי", ופועלת אצלו תנועה של רצוא, ושוב נלקחת ממנו בהסתלקות הגורמת לו נפילה, "לא מטי")[ס].

מט ראה איוב לג, כז; אסתר ג, ח; ה, יג.
נ בראשית ב, יח.
נא יבמות סג, א (רש"י עה"פ).
נב ראה הקדמת שכינה ביניהם הערה א.
נג ראה תניא פכ"ט על הביטוש כתיקון למצבי קטנות.

נד סוטה ג, א.
נה יואל ד, יח.
נו רמב"ם הלכות קריאת שמע פ"ד ה"ח.
נז ברכות כב, א.
נח זהר ח"א טז, ב. ובכ"מ.
נט ע"פ ע"ח ש"ד פ"א. ראה תו"א קכג, א; ד"ה "ואלה תולדות" תשח"ו פ"ד; ברית הנישואין מאמר "טהרת המשפחה" עמ' סז ואילך; חתן עם הכלה עמ' רסט ואילך. ובכ"מ.
ס ורמז: "**רצוא ושוב**" (611) ועוד "**מטי ולא מטי**" (155) עולה "**תשובה מאהבה**" (766).

העלאת הנשמות הנפולות

אחרי הטעם האישי־הכללי לנפילות, "ירידה צורך עליה" למדרגה גבוהה יותר שלו עצמו, הוא מוסיף עוד טעם שהוא מיסודי תורת הבעל שם טוב[סא] — טעם שנוגע לטובת אחרים (והרי יסוד החסידות, בהגדרת חז"ל, הוא נכונות האדם להפסיד בעצמו כדי להיטיב לזולתו[סב]). כדי להתמודד נכון עם הנפילות צריכים להתבונן דווקא בשני הטעמים יחד.

והטעם למה צריך ליפול ממדרגתו, הוא כך. דהנה יש נשמות נפולים. יש שנפלו משׁשׁת ימי בראשית, ויש שנופלים בכל דור ודור ומתגלגלים והם נע ונד, ואינם יכולים לבוא אל הש"י כי אין להם במה לבוא, שבחיים חיותם עסקו בהבלי עולם הזה ולא עשו כלום. וכשהצדיק נופל ממדריגתו ואח"כ קם, כמאמר (משלי כד, טז) שבע יפול צדיק וקם, וכשקם ועולה אל הש"י מעלה עמו אותם נשמות הנ"ל.

והנה אינו יכול להעלות אלא אותן נשמות שהם משרשו, ולכן צריך כל אדם ליפול ממדריגתו כדי להעלות נשמות שהם משרשו, והבן.

כבר מבריאת העולם, בה כל נברא הוא "טוב" והכלל הוא "טוב מאד"[סג], יש נשמות נפולות — בחטא אדם הראשון נפלו נשמות, כפשוטו, וגם בימי הבריאה הקודמים יש פגמים וחטאים, דוגמת החטא של העץ־פרי שלא קיים את ציווי ה' שיהיה "טעם עצו ופריו שוה"[סד] והחטא שהוביל למיעוט הלבנה, והכל הוא בחינה של נפילת נשמות. מאז ואילך, בכל הדורות, יש נשמות שנופלות ומתמוטטות, ומאז הן, כמו

> בגדלות א' הצדיק מסוגל לתקן את נשמות החיים אבל כשהוא מגיע לגדלות ב' – על ידי הנפילה והקימה ממנה – הוא מסוגל לתקן גם את נשמות המתים

קין שהרג את הבל אחיו, בבחינת "נע ונד"[סה] (גלותו של 'היהודי הנודד'). נשמה שחיה בעולם הזה יכולה תמיד לקום, מתוך ההתבוננות של "הלא חי אני", אבל כשהנשמה אינה בעלמא דין אין לה במה לבוא אל ה' והיא זקוקה לסיוע מנשמות החיים שמתקנות את נשמות המתים.

במסורת טשרנוביל מקובל[סו] כי המגיד ממעזריטש ענה לשאלת תלמידיו במי ידבקו אחרי הסתלקותו, שיחפשו צדיק שמסוגל לתקן את נשמות החיים ואת נשמות המתים, וכל התלמידים נתנו עיניהם בבעל ה"מאור עינים". יש לומר שבגדלות א' הצדיק מסוגל לתקן את נשמות החיים אבל כשהוא מגיע לגדלות ב' — על ידי הנפילה והקימה ממנה — הוא מסוגל לתקן גם את נשמות המתים, התיקון בו מדובר כאן. כשהצדיק נופל הוא מגיע למקומם של המתים — "מאן דנפיל מדרגיה איקרי מית"[סז] — וכשהוא עולה משם חזרה הוא מעלה אתו את נשמות המתים (דוגמת המלכות היורדת־נופלת למקום הקליפות, אליו נפלו שברי הכלים, ומעלה משם את **רפח** הניצוצות הקדושים).

אכן, לא די בכך שצדיק אחד יפול ויקום — כל אחד יכול להעלות את הנשמות הקשורות לשרשו, ו"ועמך כֻּלם צדיקים" צריכים ליפול ולקום כדי להקים את מי שקשור אליהם. אמנם הצדיק הוא נשמה כללית, גזע ממנו מסתעפות כל הנשמות, אבל כדי להעלות נשמה שנפלה, הטוב ביותר הוא שהענף הקרוב אליה הוא שיעלה אותה, ולכן לכל אחד יש אחריות להעלות את הנשמות הקשורות אליו.

סא ראה הנסמן במקור מים חיים בראשית אות ס, לך לך אות ו ובעיקר אחרי מות אות ה.

סב נדה יז, א.

סג בראשית א, לא.

סד ברכות לו, ב.

סה בראשית ד, יב.

סו ספורים ומאמרים יקרים מערכתו (עמ' 16).

סז בכ"מ בדא"ח (ראה לדוגמה לקו"ת חקת נו, ד־נז, א) ע"פ זהר ח"ג קלה, ב.

שיעור

יצר הסקרנות ויצר הפזיזות

התכללות היצרים

קיצור מהלך השיעור

בחדש חשון השנה עסק הרב ב**'יצר הסקרנות'** כיצר המשמעותי של דורנו ('יצר שלישי', העומד **בין היצר הטוב והיצר הרע**). לאחרונה ראש ישיבה חשוב הזכיר את מרכזיותו של השיעור הזה כמשמעותי מאד לעבודה עם בחורים בדורנו – ובפרט עם הבחורים המוכשרים והמצטיינים – ובקש להרחיב בו עוד. בהמשך לכך נכתבה הרשימה שלפנינו, שעוסקת מהבט נוסף ב**התכללות בין שני היצרים** – המוסיף לקלחת הנפשית, לצד יצר הסקרנות, גם את **יצר הפזיזות**, במגמה לרתום את היצרים כולם **לקדושה**. מתוך הדברים עולה גם התייחסות עיקרית ל**מלחמת עמלק** – מתאים לכניסתנו לחדש אדר וימי הפורים.

ידוע מרבי אברהם אבולעפיא זצ"ל[א] ששם **י־ה־ו־ה**, שם המפורש[ב], הוא ר"ת **יצר הטוב ויצר הרע**.

יצר הטוב ויצר הרע עולה 903, 42 (שם **מב**, שבו נברא העולם[ג], **ב־ב** רבתי[ד], כנגד שני היצרים[ה]) במשולש, ז"פ **"הוי' הוא האלהים"**[ו] (שבהן חותמים את תפלות ותשובת היום הקדוש[ז]).

הבעיה של עמלק עם יחוד ו־ה

"כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ גו'"[ח] – עמלק מפריד בין **י־ה ל־וה**[ט]. אין לעמלק בעיה עם יחוד **י־ה**, יחודא עילאה, שהיהודים יתעסקו עם היצר הטוב שלהם. הבעיה שלו היא עם יחוד **ו־ה**, יחודא תתאה[י]. 'הרי יחוד זה, של היצר הרע, שייך לי,

---

רשימת הרב ח"י שבט תשפ"ו.

א מפתח הספירות פרשת כי תצא; סתרי תורה חלק שלישי סוד ד; אור השכל ח"ח; חיי הנפש ח"ב. ובכ"מ. וראה לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ה.

ב סוטה לח, א. רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ו ה"ב.

ג זהר ח"ב קפז, א.

ד בראשית א, א.

ה ראה אלפא ביתא דר"ע נוסח א אות ב'.

ו מלכים־א יח, לט.

ז ראה סדור רש"י סימן רטז; מחזור ויטרי סימן שנו. ובכ"מ.

ח שמות יז, טז.

ט תו"א פה, ב. ובכ"מ.

י ראה סה"מ תרפ"א עמ' קעב; רשימות דברים מדור אדמו"ר הריי"צ סי"ט.

לא לכם' — כך טוען עמלק.

עמלק הוא נכדו של עשו[יא] (כאשר הנכד דומה לסב, כידוע[יב]), שעשה הסכם עם יעקב, תאומו, בעודם בקרבה של רבקה: העולם הזה (היצר הרע, יחוד **ו־ה**) שייך לי (אומר עשו, הבכור מרחם[יג]), והעולם הבא (היצר הטוב, יחוד **י־ה**) שייך לך[יד] (יעקב, "בְּנָהּ הַקָּטָן"[טו] של רבקה).

עמלק הוא 'מבין' גדול[טז], ויודע שאם יעקב (התם[יז], ה'נאיבי') יתעסק עם תיקון היצר הרע, אז ממילא שמו־זרעו־זכרו של עמלק ימחה "מתחת השמים"[יח] (שדווקא שם ממשלת עמלק).

סקרנות ופזיזות – התכללות היצרים בעולם התיקון

והנה, כלל גדול בעולם התיקון (עולמו של יעקב[יט]) — התכללות[כ].

לפי כלל זה, יש התכללות של היצר הרע בתוך היצר הטוב וכן התכללות של היצר הטוב בתוך היצר הרע. על ידי גילוי התכללות זו מתקנים את שניהם ("**יצר הטוב ויצר הרע**") להיות בעצם אחד — "**י־ה־ו־ה אחד**"[כא].

התכללות היצר הרע בתוך היצר הטוב היא 'יצר הסקרנות', שהוא יצר של מוחין, **י־ה**. התכללות היצר הטוב ביצר הרע היא 'יצר הפזיזות' (יש קוראים לו 'יצר הפרצנות', דהיינו אימפולסיביות), שהוא יצר של מדות, **וה** (ללא מוחין, ללא ישוב ושקול הדעת, כמו הגלם של פרקי אבות, הנכנס לתוך דברי חברו ונבהל להשיב[כב]).

התכללות היצר הרע בתוך היצר הטוב היא 'יצר הסקרנות', שהוא יצר של מוחין. התכללות היצר הטוב ביצר הרע היא 'יצר הפזיזות' (אימפולסיביות), שהוא יצר של מדות

ומנין שיש ביצר הפזיזות התכללות של היצר הטוב? רואים זאת במעשה שטות דקדושה, שלמעלה לגמרי מטעם ודעת. כמו בשעת מתן תורה, באמרנו "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע"[כג], כאשר הקדמנו, בפזיזות, נעשה לנשמע (בהיותנו בעצם "עמא פזיזא"[כד], שזוהי מעלתנו על מלאכי רום — "יצר הרע יש ביניכם?"[כה], היינו יצר הרע שפנימיותו "טוב מאד"[כו]).

והנה, יוסף הצדיק, שבידי זרעו נמסרים עשו־עמלק[כז], הוא טיפוס סקרן וגם פזיז — סקרן לדעת מה חלמת ופזיז לפתור את החלום ממה ש'נופל' לו מיד ("בִּלְעָדָי, אֱלֹהִים יַעֲנֶה גו'"[כח]). זהו סוד שתי האותיות **סף** (העיצורים שבשם יוסף) — **ס**קרן־**פ**זיז, כאשר ה־**יו** שבשמו הן **יצר הטוב ויצר הרע**, ודוק.

יא בראשית לו, יב.

יב ראה עוד **לחיות עם הזמן** ח"א פרשת בראשית־נח; **פנים אל פנים** פ"ד הערה ב; שיעור כ"ו תמוז תשע"ו. ובכ"מ.

יג בראשית כה, כה.

יד תנא דבי אליהו זוטא פי"ט; ילקו"ש תולדות רמז קיא.

טו בראשית כז, טו.

טז וראה התוועדות שושן פורים תשנ"ו.

יז בראשית כה, כז.

יח דברים כה, יט. ראה תנחומא תצא ט.

יט הגהות הרנ"ש על אוצרות חיים אות כד (נדפס גם בסוף מבו"ש). וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה פד, ב. ובריבוי מקומות בדא"ח.

כ ראה לקו"ת תזריע כג, ג. ובכ"מ. וראה באריכות **אשא עיני** מאמר "פתיחות, הזדהות, התכללות".

כא זכריה יד, ט.

כב אבות פ"ה מ"ז.

כג שמות כד, ז.

כד שבת פח, א.

כה שם פט, א.

כו בראשית א, לא. וראה בראשית רבה ט, ז: "רבי נחמן בר שמואל בר נחמן בשם רב שמואל בר נחמן אמר, הנה טוב מאד, זה יצר טוב. והנה טוב מאד, זה יצר רע".

כז ב"ב קכג, ב (עפ"י עובדיה א, יח). בראשית רבה עה, יב. פסיקתא רבתי יב־יג.

כח בראשית מא, טז.

הסיפור החסידי

רבי ברוך מגארליץ | הדיבוק שלי

רבי ברוך מגארליץ היה בנו החמישי של רבי חיים מצאנז, בעל ה'דברי חיים'. נולד בשנת תקפ"ט לאביו רבי חיים ולאמו רחל פייגא, בתו של בעל 'ברוך טעם'. שמש ברבנות בעיירות רודניק וגארליץ ולאחר פטירת אביו ה'דברי חיים' החל לנהוג בנשיאות. הוא נודע בחריפותו, שנינותו ומידת האמת הגדולה שלו. נסתלק בא' אדר שנת תרס"ו. בנו רבי אלישע המשיך אחריו ברבנות גארליץ, אך סרב לנהוג באדמו"רות.

אירע פעם אצל זקה"ק מגארליץ זי"ע שבמשך שנה שלימה מדי יום ביומו בבוקר היה בא עורב (שהיה נקרא במקומינו ווראנ"ע) לחלון שהיה בגובה הבית והיה מכה בפיו על החלון, וזקה"ק מגארליץ היה מכנה את העורב "הדיבוק שלי". וכדרכו בקודש להסתיר דרכיו ביטל את הדבר באמרו שבוודאי בנה העורב את קינו על אדן החלון והוא בא אל הקן, ומ"מ בכל יום כשהיה העורב מגיע היה הרה"ק מגארליץ אומר הנה העורב שלי הגיע שוב. באותה תקופה נסע הרה"ק מגארליץ לקראקא — שהיו שם הרבה חסידי צאנז והתאכסן אצל הגביר ר' מיכל שאמרעט, באחד הימים בשהותו בקראקא נכנס הרה"ק מגארליץ לחדרו של בנו ר' שלום, ואמר לו שלום הכנס נא לחדרי וראה לך דבר מה, כשנכנס אל חדרו הראהו בחלון את העורב שהיה בא תמיד לביתו, ונענה הרה"ק מגארליץ ואמר ראה נא העורב בא אחרי לקראקא (והיה ניכר שזהו אותו העורב שבא כל השנה לחלון ביתו, שאותו עורב היה בו סימן מסויים שזנבו היה מקוצץ, וגם זהו דבר חידוש שהוא דבר שאינו רגיל למצוא עורב עם זנב מקוצץ).

(זכרונם לברכה)

◆

רבי ברוך מגארליץ היה חלוק בכמה עניינים על אחיו הקדוש רבי יחזקאל משינווא, ולמראית עין היה מזלזל בו. פעם בא יהודי ספרדי מארץ ישראל שלא היה רגיל לדבר אידיש כי אם בלה"ק, והיה אצל רבינו משינאווא, ואחר כך נסע להגה"ק מגארליץ. שאל לו הגה"ק מגארליץ: האם היית אצל הדיבוק טרייבער (כך כינה את אחיו, והיה נראה כי הכוונה משום שהיה מגרש דיבוקים), שאל לו האיש בלשון הכתוב: "תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי (תהלים נ' כ')"?! השיב הגה"ק מגארליץ: וכי דיבוק הוא דבר רע, והלא כתוב (דברים ד' ד') ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום, וכוונתי היתה שאחי דבוק בה' יתברך.

(י"ג אורות)

בסיפורים על רבי ברוך מגארליץ חוזר שוב ושוב המושג "דיבוק", אך באופן פורימי למדי הוא מתהפך על ראשו. העורב הבא יום־יום לחלונו הוא "הדיבוק שלי", ואחיו רבי יחזקאל משינווא מכונה "דיבוק־טרייבער" — לא כעלבון, אלא כשבח. נראה בברור שאין המדובר בדיבוק במשמעותו המקובלת בלבד, אלא בבירור מחודש של המושג כולו.

בפשטות, דיבוק הוא אחיזה. אדם "אחוז דיבוק" הוא אדם שמשהו תפס אותו מבפנים, מפעיל אותו, מנהל אותו. בלשון בני אדם, זהו אדם "משוגע לדבר אחד". במובן זה, לכל אדם

נערך ע"י יהודה הס.

יש דיבוק: היצר הרע עצמו הוא דיבוק — כוח פנימי האוחז באדם, מושך אותו, מדביק אותו להרגלים, לתאוות ולמחשבות שאינן מרפות.

אלא שכאן מתברר החידוש: דיבוק אינו בהכרח שלילי. הוא שלילי כאשר האדם אחוז בדבר נמוך ממנו, אך הוא נעשה חיובי כאשר האדם אחוז בדבר עליון ממנו. דיבוק רע הוא היצר הרע. דיבוק טוב הוא דבקות. השאלה אינה האם האדם אחוז — אלא במה.

כך יש להבין את דברי רבי ברוך על אחיו, שעסק רבות בתופעת ה'דיבוקים': "וכי דיבוק הוא דבר רע? והלא נאמר 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום'". דיבוק במובנו העמוק הוא דבקות. ומכאן מתבררת נקודה יסודית נוספת: היכולת להוציא דיבוק תלויה בדיבוק עמוק יותר. רק מי שהוא עצמו אחוז בדיבוק קדוש — דבוק בה' — יכול להוציא דיבוק שלילי. דיבוק רע אינו נכנע לכוח חיצוני, אלא מתבטל מפני אחיזה עליונה ממנו. דוגמה יפה לכך היא חרבונה, שבמגילה מופיע כדמות שולית ומתגלה ברגע אחד ככלי לישועה. במדרש מבואר כי באותו רגע היה חרבונה "אחוז דיבוק" של אליהו הנביא. כלומר: נאחז בו כוח של אמת עליונה, והפך אותו משליח סתמי לכלי גאולה.

בדרך זו ניתן להבין גם את הדוגמא הבולטת בדורנו. הרבי מליובאוויטש עצמו הגדיר שהוא "משוגע על משיח". אין זו מליצה בלבד. זהו תיאור מדויק של מצב של "אחוז דיבוק" — לא של פחד או טירוף, אלא של אחיזה מוחלטת ברעיון אלוקי, עד שהרעיון אינו חיצוני לאדם, אלא תופס את כל אישיותו. משיח אינו נושא שבו הרבי עסק — אלא כוח שאחז בו. דיבוק כזה אינו מחליש את האישיות, אלא מגייס אותה כולה.

ומכאן חוזרים לסיפור העורב. מקובל היה לכנות תופעות כאלה בשם "גלגול", ואילו רבי ברוך בוחר דווקא במילה "דיבוק". ייתכן שזו בחירה מכוונת: לא נשמה שעוברת במקרה, אלא נשמה המבקשת להיאחז, להידבק, למצוא מקום. כאשר רבי ברוך קורא לה "הדיבוק שלי", אפשר לשמוע כאן לא רצון לגרש — אלא רצון לדבק, אולי אף לתקן. לא להרחיק את החושך, אלא לאחוז בו ולהפוך אותו.

כאן מתגלה העיקרון העמוק: היצר הרע עצמו, בהיותו דיבוק שלילי, נושא בתוכו פוטנציאל עצום. דווקא מפני שהוא אוחז באדם בעוצמה, ניתן להפוך אותו לדיבוק טוב — "כיתרון האור מן החושך". לא רק שהאור גובר על החושך, אלא שהחושך עצמו, כאשר הוא נתפס ומתהפך על ידי הצדיקים ההופכים "חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא", מאיר בעוצמה גדולה יותר.

כמה רמזים לסיום: **דבוק** = **יבק**. **מעבר יבק** [= **חיות** ("והחיות רצוא ושוב") = **משיח בן דוד**] הוא דו־סטרי, מעבר מלמעלה למטה או מעבר מלמטה למעלה.

ברוך־דבוק = **שלי**! **ברוך־דבוק** בהכאה פרטית (ב פע' ד כו') = 2444 = **תורה** ברצוא ושוב (ד"פ תורה) — **תורה** = **רצוא ושוב**. הדבקות של היהודי בה', "ואתם הדבקים גו'" היא ע"י התורה דוקא.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

פריצת גבולות

אני 'טיפוס של חופש', שבטבע שובר מסגרות, מוסכמות וציפיות (בפרט לאור הבית ממנו הגעתי). אמנם הדביקות במוסכמות חברתיות נראית לי שלילית, אבל הגעתי למצב בו בעקבות שבירת מוסכמות גלשתי גם למקומות מסוכנים של פריצת גבולות ההלכה וכיו"ב – אבדתי את הגבולות וגם קצת את עצמי (בעיקר בתחום ה"סור מרע", כי ב"עשה טוב" אני עדיין מרגיש לגמרי 'בפנים').

אחרי מחשבה, נראה לי שחלק מהבעיות הן בגלל שיש לי 'אנטי' למוסד החינוכי בו אני נמצא (לאו דווקא באשמתו, אלא 'סתם' מתוך התנגדות למסגרת) והציפיות שמעיקות עלי. נראה לי שאם אצא מהמסגרת ואמצא לעצמי עיסוקים אחרים, אבחר באופן נכון יותר (ולא מתוך 'אנטי' ומרדנות). אודה להדרכת וברכת הרב.

מענה:

"דרך ארץ קדמה לתורה". עליך להשתדל לעשות טוב לכל הסובבים אותך מתוך אהבה ורגישות לא לפגוע כו' תוך כדי הרגעת התסיסה הפנימית (שבמשך הזמן לומדים איך לנתב אותה לכיוונים חיוביים, אבל כעת אתה עדיין לא שם), כמו שכתוב בהקדמת התניא "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו". נכון שמצפים ממך גדולות (לא בגלל שאתה 'מיוחס' אלא בגלל שאתה מה שאתה)... בשביל זה לומדים על יסוד היסודות – הכנעה ושפלות. אם תקנה לעצמך את מדת ה"דרך ארץ" תוכל להסתדר לכתחילה ולשתף פעולה עם הצוות והחברים ולהיות דוגמה טובה לכולם. כמובן, עליך גם לשגשג בלימודים, חבל לך על כל יום בגיל הזה. הבעש"ט לימד לא לפחד משום דבר – חוץ מה'. זה ה"זהיר טפי" שלך – לפחד מה' (בלבד).

מחכה לשמוע ממך בשו"ט!

מאיזה חומש מתחילים ללמוד את התורה?

ב"ה בנות כתה א' מתקדמות יפה בקריאה ואנחנו מתעתדות לקיים מסיבת חומש בזמן הקרוב. אנחנו מתלבטות באיזה חומש להתחיל את הלימוד. מצד אחד מנהג ישראל להתחיל מחומש ויקרא [וכך שמענו שגם הרב ממליץ] ומאידך זהו חומש קשה ובין כה וכה בכתה ב' לומדים חומש בראשית, אז אולי ראוי להתחיל ממנו. כמו כן, הסדר המקובל בהמשך הוא שבכתה ד' לומדים חומש במדבר ורק בכתה ה' לומדים ויקרא, האם נכון לעשות כן או שכדאי לשנות?

מענה:

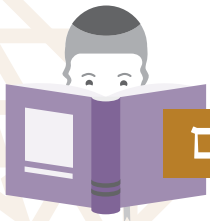
הסדר הוא שמתחילים רק מהפרשיה הראשונה של ויקרא (ולשם כך די בהדפסת דפים), עם הסבר בעבודה על "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'" ואחר כך עוברים לחומש בראשית.

אפשר ללמוד ויקרא לעומק אחרי במדבר.

ברכה למסיבת סידור לבנות כתה א'

סידור התפלה עושה סדר בחיים – דבר ראשון פותחים את הלב ופונים לה' בתפלה (מתוך הסידור). אחר כך לומדים תורה ומקיימים מצוות מעשיות, בפרט מצוות של גמילות חסד עם הזולת.

שתזכו להתפלל בכוונה מתוך הסידור ושהתפלה תתן לכן השראה לעבוד את ה' בשמחה!

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

וְרִשְׁאוּ יְרֵשְׁאוּ

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בַּשַּׁבָּת הַקְּרוֹבָה נִקְרָא אֶת פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים, בָּהּ נִפְגֹּשׁ דִּינִים שׁוֹנִים, בֵּינֵיהֶם גַּם מִקְרִים פָּחוֹת נְעִימִים. לִפְעָמִים פּוֹגֵעַ אָדָם בַּחֲבֵרוֹ וּמַזִּיק לוֹ. אֵין סָפֵק שֶׁעָלָיו לְבַקֵּשׁ אֶת סְלִיחָתוֹ שֶׁל הֶחָבֵר, גַּם אִם מְדֻבָּר שֶׁלֹּא בְּכַוָּנָה, זֶה בָּרוּר. אֲבָל בְּכָךְ לֹא מִסְתַּיֵּם הַסִּפּוּר: בָּרֶגַע שֶׁאָדָם פָּגַע בְּגוּפוֹ שֶׁל הֶחָבֵר עָלָיו גַּם לְפַצּוֹת אוֹתוֹ בְּתַשְׁלוּם הוֹגֶן.

חֲמִשָּׁה בְּתַשְׁלוּמִים

אֵיךְ מַעֲרִיכִים אֶת גֹּבַהּ הַפִּצּוּי?

חָז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ מִתּוֹךְ פְּסוּקֵי הַפָּרָשָׁה כִּי מְדֻבָּר בַּחֲמִשָּׁה תַּשְׁלוּמִים שׁוֹנִים — נֶזֶק, צַעַר, רִפּוּי, שֶׁבֶת וּבֹשֶׁת. נַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בְּזְרִיזוּת: **נֶזֶק** הוּא הָעֶרֶךְ שֶׁל אֵבֶר שֶׁהֻשְׁחַת וְלֹא יָכוֹל לְהַחֲלִים.. קָטַעְתָּ אֶת יַד הֶחָבֵר, חַס וְשָׁלוֹם? — נֶזֶק הוּא תַּשְׁלוּם עֲבוּר חֶסְרוֹן הַיָּד (כֵּן, יֵשׁ דֶּרֶךְ לְהַעֲרִיךְ זֹאת, אֲבָל כָּאן לֹא נַאֲרִיךְ בָּהּ...); **צַעַר** הוּא מְחִיר הַכְּאֵב וְהַסֵּבֶל הַגּוּפָנִי אוֹתוֹ עָבַר הֶחָבֵר שֶׁנִּזָּק, וְאוֹתוֹ יֵשׁ לְשַׁלֵּם; **רִפּוּי** הוּא הֶחְזֵר הוֹצָאוֹת הָרִפּוּאָה שֶׁנֶּאֱלַץ הֶחָבֵר לְהוֹצִיא מִכִּיסוֹ עַל מְנַת לְהִתְרַפֵּא, כְּמוֹ תְּרוּפוֹת, בִּקּוּר בְּמִרְפָּאָה וְטִפּוּלִים שֶׁנֶּאֱלַץ הַנִּפְגָּע לַעֲבֹר; פְּגִיעָה בַּגּוּף עֲלוּלָה לְגָרֵם לָאָדָם לְאַבֵּד אֶת פַּרְנָסָתוֹ לִזְמַן מָה, וְאֶת הֶפְסֵד הַמָּמוֹן הַנִּגְרָם מִכָּךְ עַל הַפּוֹגֵעַ לְהַשְׁלִים. זֶהוּ תַּשְׁלוּם **הַשֶּׁבֶת**; אַחֲרוֹן הַתַּשְׁלוּמִים הוּא דְּמֵי **הַבּוּשָׁה** שֶׁנִּגְרָמָה לַנִּפְגָּע בְּעִקְבוֹת הַנֶּזֶק.

פְּרִישׁוּת לְרִשְׁאוּ

מִבֵּין הַחֲמִשָּׁה, אֲנִי רוֹצֶה שֶׁנִּתְמַקֵּד הַיּוֹם בַּתַּשְׁלוּם הַשְּׁלִישִׁי, דְּמֵי הָרִפּוּי, מִשּׁוּם שֶׁבַּפְּסוּק מִמֶּנּוּ נִלְמֶדֶת הֲלָכָה זוֹ אָנוּ לוֹמְדִים דָּבָר נוֹסָף וְחָשׁוּב, וְלֹא רַק לְגַבֵּי מִקְרִים שֶׁל פְּגִיעָה שֶׁל אָדָם בְּזוּלָתוֹ.

לְשׁוֹן הַתּוֹרָה בְּיַחַס לְחִיּוּב הָאָדָם הַפּוֹגֵעַ הִיא "וְרַפֹּא יְרַפֵּא". פָּגַעְתָּ? קַח אַחֲרָיוּת עַל מַעֲשֶׂיךָ, עָלֶיךָ לִדְאֹג לִרְפוּאַת הֶחָבֵר שֶׁנִּפְגַּע. הֶגְיוֹנִי, לֹא? אֲפִלּוּ נִשְׁמַע קְצָת מְיֻתָּר, אֲבָל בָּרוּר שֶׁלֹּא. הֲרֵי כָּל מִלָּה

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

בַּתּוֹרָה מְדוּדָה וּשְׁקוּלָה. חָז"ל בְּפֵרוּשָׁם לְמִלִּים אֵלּוּ מַפְתִּיעִים אוֹתָנוּ: "'וְרַפֹּא יְרַפֵּא' — מִכָּאן שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לָרוֹפֵא לְרַפֵּא". הֲבַנְתֶּם? גַּם הָרוֹפֵא הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם יָכוֹל לַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ הַחֲשׁוּבָה רַק לְאַחַר שֶׁנִּתָּן לְכָךְ הַהֶתֵּר. אִלְמָלֵא הָיְתָה נִתֶּנֶת לוֹ הָרְשׁוּת הַמְפֹרֶשֶׁת, אָסוּר הָיָה לִפְנוֹת אֵלָיו לְקַבָּלַת טִפּוּל רְפוּאִי.

מַדּוּעַ צָרִיךְ הָרוֹפֵא לְקַבֵּל רְשׁוּת מְיֻחֶדֶת כְּדֵי לְרַפֵּא וּלְהַצִּיל נְפָשׁוֹת?

לְאָן פְּנֵיכֶם?

מִסְפַּר דְּבָרִים נוֹעָזִים עָשָׂה חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ, הַמֶּלֶךְ הַצַּדִּיק שֶׁחוֹלֵל בְּעַם יִשְׂרָאֵל מַהְפָּךְ שֶׁל מַמָּשׁ וְעוֹרֵר אֶת הָעָם כֻּלּוֹ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה. עִם חֵלֶק מֵהַדְּבָרִים הִסְכִּימוּ חַכְמֵי הַדּוֹר לְדַעְתּוֹ וְעִם חֵלֶק לֹא. נְצַיֵּן שְׁנַיִם מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים עֲלֵיהֶם הִסְכִּימוּ עִמּוֹ חֲכָמִים: הוּא גָּנַז אֶת סֵפֶר הָרְפוּאוֹת שֶׁפָּתַב שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ וְכִתֵּת אֶת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת, אוֹתוֹ נָחָשׁ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ עָשָׂה, עַל פִּי צִוּוּי ה', כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת הָעָם בַּמִּדְבָּר מִמַּגֵּפַת הַשְּׂרָפִים שֶׁתָּקְפוּ אוֹתָם.

מֵאֲחוֹרֵי שְׁנֵי מַעֲשִׂים אֵלּוּ עָמְדָה מַחְשָׁבָה אַחַת: עַל יְהוּדִי לִהְיוֹת קָשׁוּר לַה' יִשְׁירוֹת וְלֹא בִּדְרָכִים עֲקִיפוֹת. כַּאֲשֶׁר מֵבִיא ה' יִתְבָּרַךְ מַחֲלָה עַל הָאָדָם, הוּא מְעֻנְיָן לְעוֹרֵר אוֹתוֹ. אֲנַחְנוּ קָמִים כָּל יוֹם בַּבֹּקֶר, יוֹצְאִים לְעָמָל הַיּוֹם וְהַגּוּף שֶׁלָּנוּ עוֹבֵד 'עַל אוֹטוֹמָט', כָּךְ הִיא הַתְּחוּשָׁה שֶׁלָּנוּ. נָכוֹן, אָנוּ פּוֹתְחִים אֶת הַיּוֹם בַּאֲמִירַת "מוֹדֶה אֲנִי" וּמְבָרְכִים בְּמַהֲלַךְ הַיּוֹם אֶת בִּרְכַּת "אֲשֶׁר יָצַר" כַּמָּה פְּעָמִים, אַךְ לְעִתִּים רַבּוֹת עָלוּל הַדָּבָר לְהִסְתַּיֵּם בְּכָךְ. מָתַי אָנוּ מַתְחִילִים לָשִׂים לֵב שֶׁיֵּשׁ פֹּה הַשְׁגָּחָה מְיֻחֶדֶת וּמַפְלָאָה עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל? כַּאֲשֶׁר בַּמַּעֲרֶכֶת יֵשׁ בְּעָיָה...

לְדֻגְמָה: כַּאֲשֶׁר חֹם גּוּפֵנוּ עוֹלֶה בְּמַעֲלָה אַחַת בִּלְבַד, וּבִמְקוֹם 36 מַעֲלוֹת מַצְבִּיעַ הַמַּדְחֹם עַל 37, הַהַרְגָּשָׁה הוֹפֶכֶת לִהְיוֹת כְּבֵדָה וְאָנוּ נַעֲדִיף מִיָּד אֶת הַמִּטָּה הַחַמָּה וְאֶת הַשְׁמִיכָה. אָז אָנוּ חוֹוִים עַל בְּשָׂרֵנוּ וּמַרְגִּישִׁים כַּמָּה חֶסֶד עוֹשָׂה עִמָּנוּ ה' בְּדֶרֶךְ כְּלָל, כְּשֶׁחֹם גּוּפֵנוּ נִשְׁאָר קָבוּעַ, בֵּין אִם זֶה יוֹם קַיִץ לוֹהֵט אוֹ יוֹם חָרְפִּי סוֹעֵר. זוֹ דֻּגְמָה קַלָּה וּפְשׁוּטָה. שַׁפַּעַת רְגִילָה הִיא עִנְיָן מֻכָּר לָנוּ, אֲבָל הָעִקָּרוֹן נָכוֹן גַּם בְּמַחֲלוֹת קָשׁוֹת יוֹתֵר, לָהֶן נִצְרָךְ טִפּוּל רְצִינִי יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר מְנוּחָה בַּמִּטָּה.

וְכָאן יַעֲמֹד הָאָדָם בִּפְנֵי נִסָּיוֹן: הַמַּחֲשָׁבָה הַטִּבְעִית הִיא לִמְצֹא אֶת הַפִּתְרוֹן אֵצֶל הָרוֹפֵא. הוּא לָמַד רְפוּאָה לָעֹמֶק וְצָבַר נִסָּיוֹן שֶׁל שָׁנִים בְּטִפּוּל בְּחוֹלִים, וְלָכֵן הַדָּבָר הַמִּתְבַּקֵּשׁ הוּא שֶׁאֶפְנֶה אֵלָיו לְקַבָּלַת עֵזָרָה. הַאִם זוֹהִי כַּוָּנַת ה' בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מֵבִיא עַל הָאָדָם אֶת הַחֹלִי? הַאִם רְצוֹנוֹ לֹא הָיָה שֶׁהָאָדָם יִפְנֶה אֵלָיו לְשֵׁם קַבָּלַת עֵזָרָה מִמֶּנּוּ?

כְּשֶׁרָאָה חִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ שֶׁהָעָם לֹא עוֹמֵד בַּנִּסָּיוֹן, וּמְסַגֵּל לְעַצְמוֹ אֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַטִּבְעִית וְהָרְגִילָה הוּא הֶחֱלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה. הוּא לֹא שָׂרַף

אֶת סֵפֶר הָרְפוּאוֹת, שֶׁכֵּן הַמֵּידָע שֶׁבְּתוֹכוֹ הָיָה חָשׁוּב וְיָקָר, וּבְמִקְרִים מְסֻיָּמִים אַף יָכוֹל לְהַצִּיל חַיִּים. לָכֵן הוּא רַק גָּנַז אוֹתוֹ, וּבָכָךְ מָנַע בְּאֹפֶן זְמַנִּי אֶת הַשִּׁמּוּשׁ בּוֹ. חָלִיתָ? פְּנֵה יְשִׁירוֹת אֶל ה'. תֵּן לוֹ תּוֹדָה עַל בְּרִיאוּתְךָ עַד הַיּוֹם וּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֶזְרָה. שׁוּב אֵלָיו בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאַל תִּשְׁכַּח לְרַגַּע מִיהוּ הָרוֹפֵא הָאֲמִתִּי. הֲרֵי מִי שֶׁהֵבִיא אֶת הַמַּחֲלָה הוּא זֶה שֶׁיָּכוֹל לְקַחַת אוֹתָהּ...

רְשׁוּמָה בְּעִנְיְנֵי רְפוּאָה

חִזְקִיָּהוּ רָאָה אֶת הַצָּרָךְ בִּשְׁעָתוֹ לְעוֹרֵר אֶת הָעָם לִתְשׁוּבָה, אֲבָל הֲלִיכָה לָרוֹפֵא לֹא נֶאְסְרָה לְגַמְרֵי. אַדְרַבָּה, בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ לְכָךְ רְשׁוּת מְפֹרֶשֶׁת, וְיוֹתֵר מִכָּךְ, עַל הָאָדָם הַמַּזִּיק חָל חִיּוּב לִדְאוֹג לִרְפוּאַת הֶחָבֵר שֶׁנִּפְגַּע מִמֶּנּוּ. הַדְּאָגָה לִשְׁלוֹם הַגּוּף וּבְרִיאוּתוֹ הִיא חוֹבָה, לֹא רְשׁוּת.

אָז רֶגַע, הוֹלְכִים לָרוֹפֵא אוֹ לֹא? הַתְּשׁוּבָה הִיא כֵּן וְלֹא. הוֹלְכִים אֵלָיו וְיַחַד עִם זֶה לֹא הוֹלְכִים אֵלָיו. הוֹלְכִים עִם נְשִׁיאַת הַפָּכִים!

נְשִׁיאַת הַהֲפָכִים הַזּוֹ נִקְרֵאת בַּפָּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ "**וְרַפֹּא יְרַפֵּא**". קֹדֶם כֹּל, הוֹלְכִים אֶל הָרוֹפֵא הָאֲמִתִּי, הָרַחְמָן וְהָאָהוּב. מוֹדִים לוֹ עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה וְשָׁבִים אֵלָיו בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. זוֹ רְפוּאָה מִסְפָּר אֶחָד, וְאֵלֶיהָ מְכֻוֶּנֶת הַמִּלָּה הָרִאשׁוֹנָה — "**רַפֹּא**". בַּשָּׂלָב הַשֵּׁנִי מַקְשִׁיבִים בְּקוֹלוֹ שֶׁל הָרוֹפֵא הָאֲמִתִּי, ה' יִתְבָּרַךְ, וּבְמִצְוָתוֹ הוֹלְכִים אֶל רוֹפֵא בָּשָׂר וָדָם. נָכוֹן, עֶקְרוֹנִית אֶפְשָׁר לְהִסְתַּפֵּק רַק בִּפְנִיָּה יְשִׁירָה אֶל ה' וּלְהִתְרַפֵּא, בְּדִיּוּק כְּפִי שֶׁאֶפְשָׁר הָיָה לְהִתְפָּרְנֵס יְשִׁירוֹת מִמֶּנּוּ מִבְּלִי לָצֵאת לָעֲבוֹדָה, אֲבָל כָּךְ יִסַּד הַמֶּלֶךְ. ה' יִתְבָּרַךְ מְעֻנְיָן שֶׁעִם מִטְעַן הָאֱמוּנָה בּוֹ נִפְנֶה לְדַרְכֵי הַטֶּבַע וּבָכָךְ נְתַקֵּן אוֹתָן. קַבָּלַת הֶמְשֵׁךְ הַטִּפּוּל מִיְּדֵי הָרוֹפֵא וּלְקִיחַת הַתְּרוּפוֹת שֶׁיַּצִּיעַ לָנוּ הֵן פְּרוּשָׁהּ שֶׁל הַמִּלָּה הַשְּׁנִיָּה בַּפָּסוּק — "**יְרַפֵּא**".

שֶׁנִּזְכֶּה לֶאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וּרְפוּאָה מְלֵאָה גַּם יַחַד! שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"י

בס"ד
מחפשים כלים לנפש
שלא מתפשרים על האמת הפנימית?
תורת הנפש מציעה קורסים דיגיטליים על פי פנימיות התורה
בנושאי חרדות, זוגיות, חינוך, תקיעות רגשית ועוד.
לימוד עמוק, פסיכולוגיה יהודית בגובה העיניים, מתוך חיבור אמיתי לנפש.
עכשיו בהשקה
35% הנחה על כל הקורסים
הזדמנות להכיר גישה אחרת. מהשורש.
בראשות הרב גינזבורג
תורת הנפש
בדרך הבעל שם טוב
ירושלים | תל אביב | רחובות | בית אל | זום
לפרטים והרשמה: 02-5662323

הגיע הזמן לסדר מתוק! העיסוק במערכת המשפט –

השייך לפרשת משפטים – נשמע כטעון דינים, מעין הכרח שבדיעבד, שאף אחד לא ממש מרוצה ממנו. אבל באמת תכלית משפט־התורה היא גילוי הרחמים והמתקת הדינים. הדינים מתעוררים בגלל חוסר־סדר במציאות, כאשר דברים השתבשו והתערפלו ובעלי־הדין נפלו לקטנות מוחין. תפקיד השופט הוא לעשות משפט־צדק – להסתכל על הפרטים במוחין דגדלות, לזהות את נקודות הצדק שמסתתרות בטענות חסרות פשר, ולהחזיר את הכל אל הצירופים הטובים, מלאי המשמעות המקורית.

העבודה הזו לא שייכת רק לשופטים בבית הדין. "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר" – אנחנו הראשונים בתוכנית המקורית של העולם, ובעצם אנחנו החושבים והמתכננים עם ה' את הבריאה. לכל נשמה יש את הכח לשחזר את התכנית המקורית, להבין שגם הנסיונות ומצבי הקטנות הם חלק סדוּר ממנה, לחשוף את נוכחות ה' בתוכם ולעבוד אותו שם. במבט הזה, כל פעולה במציאות נועדה לעשות טוב לישראל, לכלל ולפרט, וכך להנחיל לעולם כולו סדר חדש, מתוקן ומתוק.

רוב שיעורי הגליון שלפנינו עוסקים בענין החשוב הזה: השיעור הראשון מעמיק בסוד "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר", השיעור השני עוסק בסוד המשפטים המסדרים את המציאות והשיעור השלישי נותן את המפתח לעבודת ה' מחיה ומרעננת גם במצבי קטנוּת ונפילה. ואל תפספסו את השיעור הרביעי, על יצר הסקרנות ויצר הפזיזות, שמכניס אותנו כבר לאווירת חדש אדר.

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
bit.ly/niflaot-85
052־4295164 או סְרקו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים